

Inhoud

- 17 januari 1600 – Saissement
- 17 januari 1600 – Erf aan 't Bogaardstraatje Vonnissen
- 29 januari 1600 – De brouwerij in de Elsenbruggestraat
- 3 februari 1600 – Abelemolen opgericht**

7 februari 1600 – De Oostbilk
 7 februari 1600 - De Bonten Hert
 6 maart 1600 – Cornelis en Franchois vander maerle geven een lening aan Christiaen Doom en Leonore
 6 maart 1600 – Lening voor Christiaen Doom en Leonore
 13 maart 1600 – **Injurieuze woorden aan de brandmeesters**
 16 maart 1600 – Christiaen Moenaerd geeft een lening aan Jan Schevele en Maeyken
 27 maart 1600 – Hommelhof met keete
 6 april 1600 – Jan de Backere heeft schulden bij Jan Huyssin – Paardemarkt
 28 april 1600 – De Abelemolen
 29 april 1600 – Aan 't Reepken
 8 juni 1600 – Niet aanvaarding van Sterfhuys
 6 juni 1600 – Muelenwal van de Abele
 14 juni 1600 Peperstraat
 2 juli 1600 – De Slag bij Nieuwpoort
 8 juli 1600 – 't Gouden Hoofd
 29 juli 1600 – Spanjaardsdale
 2 augustus 1600 – SAP 295 – Belofte tot betaling
 12 augustus 1600 - Homicide
 13 augustus 1600 – Vatjes minder dan een ton – brouwers
Een beklaeghelijck refereyn van dat arme bier; hoe dattet seer kranck ende watersuchtigh is
 14 augustus 1600 – Tiende op de Lyssenthoek
 11 september 1600 – Verkoop van een hommelhof op de Couter
 23 September 1600 – De familie van Pottelsberghe in de Lyssenthoek
 24 oktober 1600 – Een bayden hengst gekocht
 27 november 1600 – Levering van twee osskalveren
 29 november 1600 – Jan Beyens ontvanger van de grondrenten van de heere

11 december 1600

Requeste van de weduwe Michiel Pannecoucke ende Maryn haeren zone

16 januari 1600 – 50 d- Bestuur

Lauwys Makeblyde u zal believe te betalen **Christiaen de Vinck** vuten ontfanck vande xl penningen de somme xvij pond parisis over twaelf daeghen werckens om tmaeken vande baillien vande stede tot xxx schele sdaeghs my torconde desen xvj january xvjc Rouvroy

17 januari 1600 –

Saissement – SAP 331

Gheconsenteert **Steven van de Kerckhove** te doen saisieren by pandynghe vande stede naer coustume donroerende ghoederen van **Legier de Buurbure** omme daeranne te verhaelen de somme van xvj pond grooten over de huere van zekere meckkoye naerdien de voornoemde Steven verclaerst hadde tvoorschreven sassissement allermets te vervolgen vut vrese van verlies ende vertreck vande voornoemde zijnen debiteur vut de jurisdictie der voornoemde stede

17 januari 1600 – Erf aan 't Bogaardstraatje – Halmen

Gheconsenteert Steven van de Kerckhove te doen
saisieren by pandynghe vande stede naer
coustume donroerende ghoederen van
Legier de Buurbure omme daeranne te
verhaelen de somme van xvj pond grooten
over de huere van zekere meckkoye
naerdien de voornoemde Steven verclaerst
hadde tvoorschreven sassissement
allermets te vervolgen vut vrese van
verlies ende vertreck vande voornoemde
zijnen debiteur vut de jurisdictie der
voornoemde stede

Pieter Hazebaert filius Pieter

heeft ghecocht jeghens **Christiaen van Heede ende Cathelyne** zyne huusvrouwe
een erfve groot veertien roeden lants emmer de plecke alzoo die ghelegghen es,
ligghende upde **Casselstraete**
de westzyde langhes **tBogaerstraetken**,
van noorden Clays Buucks erfve,
ende dat omme de somme van acht ponde ngrooten vlaemsch
tvoorschreven te betalen ter ervachtighede
xix schele parisis te godtspenning - xl schele parisis te lyfcoope –
zes penninghen parisis voor een hoofcleet
ende dat alle ten laste vanden blyvere
Ghehaelmt over erfve upden xvij in lauwe 1600

Vonissen -

Zaterdaghs den xxijste – 22 - january 1600

Clays Borry es gecondempneert te betaelen

Jan de Brune

de somme van iij pond grooten vlaemsch over de reste ende volle betalinghe van coope ende
leveringhe van **een koeve** – ghegroot op cedulle, gecasseert ende kosten.

Swonsdaechs den xxvj ste – 16 - januari 1600

Gedaecht ter halle

Jan Reysman es gecondempneert te betaelen **Frans de Schottere**,

de somme van xij pond grooten van coope ende leveringhe van wolle

Saterdaghs den xxix - 19 - januari 1600

Pieter Ellieul de jonghe es gecondempneert te betalen **Jan Dobbele**

by overstellynghe van **Clays Borry**

de somme van zes ponden vlaems ende L – 50 - schele parisis up cedulle ende kosten

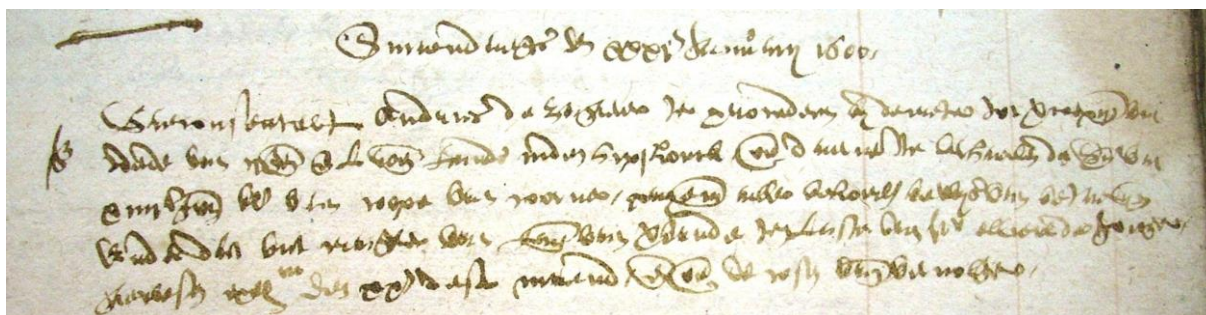
Maillard de Puud es gecondempneert te betaelen **Jan van Broucke**

de somme van xxxvj pond parisis vancoope ende leveringhe van houte ende debvoiren – op
cedulle ende kosten

29 january 1600

Item **Adriaen van Heede** es ghecondempneert te betaelen **Jan de Hongere**,

de somme van vij pond grooten van coope ende leveringhe van **hoppe** – ghegroot up cedulle,
gecasseert ende kosten .

Smaendaeghs den xxxjste – 31 - january 1600

Geconsenteert **Andries de Zaghere**

te procederen by decreete tot vercoopinghe van tderde van ij gemeten ende L – 50 - roeden lands inden **Hipshouck**

omme daeranne te behaelen

de somme vn xiiij pond grooten vlaems

van coope van coorne, payment alle behoirlicke bewys van betalinghe ende dat vut crachte

van letteren van verbande ten laste van **sieur Ellieul de jonghe**

ghewesen executie den xxste deser maend ende omme de kosten vanden vervolghe.

29 januari 1600 – **De brouwerij in de Elsenbruggestraat** - SAP 395 – Renten

Willem van Neufville heeft ghecocht

jeghens **Margriete de weduwe van Pieter de Schottere**,

met advies van **Claeys vande Doene**, haeren bystaenden vooghd

ende jeghens **Ulricq Nicolas ende Marie** zijne huusvrouw, dochtere vande voornoemde

Pieter de Schottere ende Margriete,

eene erfvelicke losrente van twaelf ponden thien schellinghen grooten sjaers,

de penninck xvj – voor de somme van twee hondert ponden grooten vlaemscher munte,

wanaf tjste jaer vallende ende verschynende

zal den j van sprocle xvjc – 1 februari 1600 -

ende alzoo voorts van jaere te jaere,

ten ghelicken daeghe totter lossynghe diemen sal moghen doen ten twee differente tyden alst

de voornoemde vercoopers believen sal,

daerinne verbindende een huus, erfve ende cateilen metter **brauwerie** daerneven staende

in **dElsenbrugghestraete** deser stede,

groot van lande twee ghemeten ofte daerontrent, alwaer de voornoemde vercoopers nu ten

tyden zijn woonende - van oosten de voorseide straete,

van zuuden **tMerriestraetken**,

van westen het landt van Jan de Muelenaere, ende van noorden **de Schipvaert**,

voor desen ghelast met xvij pond parisis tsjaers, gheldende de weduwe van **Gillis Clays**,

zonder breedere lasten dat belovende over zulcx te garranderen ende indempneren,

daertoe verbindende huerlieden personen,

met belofte van breedere hypotheque te doen, tallen tyden als de coopere ofte zijns actie

hebbende believen sal, ofte op te legghen de helft vande voorseide cooptale penninghen –

inninghe naer coustume, etc.

Actum den xxix january 1600

Present Loys Makeblyde, Ahntheunis Winnebroodt, burghemeesters, Willem de Vos, jacob

Roelens ende Gillis de Roode, schepenen

3 februari 1600 – **Abelemolen opgericht** – Renten SAP 395

Copie
 Alsoo ten onderschreven daeghe vergadert waren ten huuse van Charles Michiel, herbergier
 Int Gouden Hooft tot Poperinghe,
 Jan Ghys filius Frans ende Jan Beyens, als ontfanger van de heerelicke ende erfvelicke
 renten toebehoorende mijne heere van St. Bertins in St. Omaers, ter cause van haerlieden
 heere van Poperinghe voorschreven
 Alwaere eindelynghe vereynst es,
 naemelyck tusschen de voornoemde ontfanger ende de voornoemde Jan Ghys
 met adsistentie van de voornoemde Andries de Meulenaer;
 dat de voornoemde Jan zal hebben zynnen proffytte
 Ende Jan beyens als ontfanger van

Copie

Alsoo ten onderschreven daeghe vergadert waren ten huuse van Charles Michiel, herbergier
Int Gouden Hooft tot Poperinghe,

Jan Ghys filius Frans ende **Jan Beyens**, als ontfanger van de heerelicke ende erfvelicke
 renten toebehoorende mijne heere van St. Bertins in St. Omaers, ter cause van haerlieden
 heere van Poperinghe voorschreven

Alwaere eindelynghe vereynst es,

naemelyck tusschen de voornoemde ontfanger ende de voornoemde Jan Ghys
 met adsistentie van de voornoemde Andries de Meulenaer;

dat de voornoemde Jan zal hebben zynnen proffytte

Den Abeelemuelenwal,

met zyne toebehoorten, zulcx als van ouden tyden daarmede gheghaen heeft
 mitsgaeders oock den wint daertoe behoorende

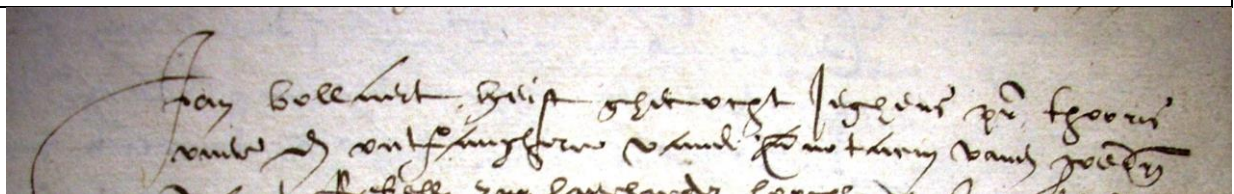
om de voornoemde heere van St.. Bertins voorseyt als temporele heere der voorseyde
 heerlyckhede van Poperinghe voornoemt

ende dat voor hem, zijne hoirs, successeurs ende naercommers van nu ende ter eeuwicheyt,
 mits by hemlieden zijne voornoemde hoirs, successeurs ende naercommers insghelikcx ter
 eeuwicheyt jaerlickx den voornoemde heeren ende hemlieden naercommers,
 alle jaere te ghelden ende te betaelen, ofte hunne ghecommitteerde ofte ontfanger,

ten termyne van St. Jans Babtisten daeghe mitzomers,
drie ponden parisis van de cheyns vande voornoemde walle
ende veertich schelle parisis 't jaers over t'octroy vande wynde,
te samen doende de somme van vijff ponden parisis 't sjaers zuuver
Ons is besproken gheconditionneert ende bevoorwaert dat hij Jan Ghys voornoemt
ghouden es onthier inde den oughstmaent eerstommende int jeghenwoordich jaer xvj te
erigeren ene stellen op de voornoemde Abeelemeulenwal
tzyinnen kosten ende tzyinnen proffytte eenen coornewintmuelen,
den welcken in pointe ende bequaemheyt wesen sal, omme daarmede coorne ende ander
graen te maelen ten voorschreven tyde
emmers twee maenden ofte drie daernaer onbegrepen, den welken effecte de voornoemde Jan
vervint by desen, alle zijn goet, erfve ende cathele, waer 't zelve mach ghestaen ofte
ghelegghen zyn, naemelyck tpachtgoeken daer Jacob Deschot woont in den Hellehouck niet
verre van de voornoemde Abeelemeulenwal
Behelst dese voorwaerde, altyts als zy dien versocht zyn zal wettelyk te verkennen
Toirconde der waerheyt, zoo zyn hier affghemaectt twee contracten van ghelycke teneure
ende van elck andere onderteekent
Actum den iij sprockeke xvj c onderteekent Jan Beyens

Tvoorschreven contract inde vougen ende manieren alsboven, was by den voornoemde Jan
Ghys ende zyne huusvrouw wettelick verkent, gheratifiert ende gheconformeert, met den
naervolghende verbande, ter acceptatie vande voornoemde ontfanghere, metghaders Andries
de Muelenaere, medecomparanten, den xjste der voorseide maendt febraury xvjc ter presentie
ende kennesse van Jacob Roelens ende Christiaen Monnen, schepenen deser stede.

7 februari 1600 – De Oostbilk – Halmen

Jan Bollaert heift ghecocht
jeghens **Pieter Thooris**
over de ontfanghere vande advotairen vande goedinghen vande rebellen haerlieder
hoochheden, **Jan de Hoorne**
int quartier van Belle, **Popeirnghe**,
daer toe gheautoriseert ende verzocht zijnde vande voornoemde ontfangher blyckende by
zijne missive in date den vde february 1600 onderteekent **Hoorne** –
ende dat vuyt crachte van mainteerende vercreghen byden ministerien ende overhanghen
vande disch van de aermen der stede van Nieupoort,
inde camere van rekeninghe inde stad van Ryssle
alst blyckt by de actie vande accoorde ende consente van dien
ghepasseert voordien president ende lieden van rekenynghe vande zelve caermere
in date den xde july liij xx xvj – onderteekent **Pieter de Mouxhaux**
te weten eene behuude hofstede met allen catheylen daer up staende
– groene ende drooghe – groot van lande onder gherstlant ende zaylant - acht ghemeten ende
liij tich – 90 - roeden –
den oostbilck mede gaende –

streckende metten zuuthende opde hofstede vande aeldynghen van wylen **Gheleyn de Byzere**
 doude, de westzyde **de Vramboutsdreve** –
 tnoorthende **tGroene straetken** ende Verslype, Chrispiaen Liebaert ende Corneel Burwaere
 Item noch een half ghemet preter thien roeden elslant,
 tzuuthende tvoornoemde Groene Straetjen
 ende van oosten wesende vande heere
 Item noch vier ghemeten drie vierendeel ende xx roeden zaylants al inde voornoemde
Edewaerthouck,
 tzuuthende thelst van jongere Octavian de Clerck –
 de westzyde erfve Gheleyn Janssone, tnoorthende opt voornoemde Groene Straetken –
 oostzyde de voorschreven Vramboults dreve
 ende de voornoemde partie van acht ghemeten ghelast onderhalf ghemet inde partie
 metghaders in vantwerck ende lantschult
 Item ghelast met xij pond parisis tsjaers den penninck xvjde ten prouffyte van Willem van
 Beveren
 Item in xij pond parisis tsjaers ten prouffyte van Sebastiaen Noiret com suis
 Ende noch in xij pond parisis tsjaers ten prouffyte vande disch van Nieupoort
 Item noch in een rente van xv pond parisis tsjaers ten prouffyte vande cooper – dachter stellen
 tzydert lxxxij mits quytynghen van drie jaren opde voorschreven – nihil payment zijnde vut
 tcapitaal van de zelve noch ende dat omme de somme van lxxj ponden parisis in elck ghemet
 Xx schele te godtspenninck
 de drie kercken deser stad elck xx schele parisis de rouper iiij pond parisis
 Te lyfcoope iiijxx x pond parisis de xde penninck ende erfvenesse ten laste vande cooper ende
 voorts al ten laste vande blyver
 Ghehalmpt over erfve upden xij february 1600

7 februari 1600 - De Bonten Hert – Halmen

Max vander Weeghe

heift gecocht jeghens **Clays Vande Goesteene** ende zyn complyssen
 tvierde vande erfve daer te staene plach de herberghe ghenaeemt **den bonten hert**
 ende thuus eertyts ghezeyt **den Inghelene**
 met achte deel van alle de materialen der zelve steden –
 streckende achterwaert totter schipvaert – **tzuydhende upde Oude Mart,**
 dosthende **Pieter Thooris,**
 ghelast met zyn advenant van xxix parisis tsjaers den heere – ende dat omme de somme van
 vichtien ponden parisis tsjaers grooten vlaemsch -
 tvoorschreven te betalen ten date ter erfvachtigheyt ende tresterende van halven jaere te half
 jaere totter vulle betalynghe
 X schele te godtspenninck
 Te lyfcoope xvij pond
 Den disch van Ste. Bertens vj pond
 De kercke van Ste. Bertens iij pond ende de choor vande driebuldigheyt tOnser Vrouwen xx
 schele parisis
 De roupere xxx schele
 Ende dat al ten laste vande blyvere
 Ghehalmpt over erfve upden vijde february 1600

6 maart 1600 – Lening voor Christiaen Doom en Leonore – Renten – SAP 395
--

Janneken weduwe Willem Scherrier d'oude,
 ende **François Hanx**, haeren schoonzone,
 hebben ghecocht jeghens **Christiaen Doom ende Leonore** zyne huysvrouwe,
 eene erfvelicke losrente van xij ponden parisis tjaers, penninck xvj
 voor de somme van vier ponden grooten vlaemsch
 wannaff teerste jaer vallen sal den vj maerty xvj c ende alsoo voorts totter lossynghe met
 ghelden van persmissie,
 daerinne verbyndende twee ghemeten landts, ligghende op de Werfstraete deser stede,
 streckende zuud ende noord, van zuuden de **Werfstraete**, van noorden de hoirs ende
 d'aeldinghen van Jan Pelgrim, van westen Willem Floor,
 van oosten d'aeldinghen van Jan de Haene, zuuver ende onbelast,
 dat zelve oversulcx te garranderen ende indempneren – inninghe naer coustyme
 actum den xv marty xvj c present Loys Makeblyde, ende A. Winnebroodt burghemeester,
 Claeyns van de Doene, Cornelis van Bedtleem ende Caerle Deroode, schepenen

6 maart 1600 – Cornelis en Franchois vander maerle geven een lening aan Christiaen Doom en Leonore – SAP 395 – Renten

Cornelis ende Francois vander Maerle hebben ghecocht jeghens **Chrsitiaen Doom ende Leonore** zyne huysvrouwe -
 eenen erfvelicke losrente van ix pond parisis tjaers - den penninck xvj -
 voor de somme van xij grooten vlaemsch -
 wanaff tjste jaer vallen sal den vj marty xvc een ende alsoo voorts totter lossynghe met zulcke
 ghelde etc. -
 daerinne verbindende een ghemet landts hommelhoff zynde - streckende zuud ende noort -
 van oosten Adriaen van Heede - tzuudhende de voornoemde Christiaen Doom - van westen
 Gillis Speelman ende van noorden de voorseide Werfstraete -
 voor desen ghelast in eene rente van xij pond parisis tjaers -
 gheldende de weduwe van Nicaesen de Buckere - zonder meerder last -
 Item een half ghemet meerschaldt inden Schoudemonthouck - palende and tvoorschreven
 ghemet hommelhof ende jeghens de landen van Anseel Gheux ende vande kercke van Onser
 Vrouwen - deser stede -
 zuuver goet ende onbelast dat belooft met tvoorschreven overzulcx te garranderen ende
 indempneren -
 inninghe naer coustume -
 Actum ten daghe als boven - present Clays vander Doene - Jan bollaerd -
 Cornelis van Bethleem ende Gillis de Roode - vervanghende A. Winnebroot

6 maart 1600

Copie

Verzouck omme Janneke de weduwe van Willem Scherrier metgaders Francois Hancx haeren
 schoonsone -
 ten fyne dat Christiaen Doom hemlieden verzouckers zal verleenen wettelick verband van
 zeker hommelhoof hem Doom competerende gheleghen opde Werfstraete -
 groot twee ghemeten met de keete daerop staende -
 zuuver ende onbelast - metgaders zyn huuse ende erfve staende opde voorseide Werffstraete -
 tot verzeckertheit ende asserance dat hy de versouckers al wettelick vertransporteren zal eenen
 rentebrief van twee ponden grooten tjaers - den penning xvj -
 metgaders alle de verlopen van diere -
 bezet ende gheffectert op het goet van de weduwe Jooris vande Ghoesteene -

onder het distrect ende heerlickehde vande Swynlande -
 metgaders dat de zelve Doom de verzouckers noch zal bezet doen ende een rente verleen
 van drie ponden parisis by jaere - den penninck xvij - ten contentemente vande versouckers
 ende dat in redemptie van een rentebrieff van xxvij pond tsjaers die de verzouckers hebben
 ghemeene omme haerlieden portie in eene rente van zes ponden grooten tsjaers - rustende
 onder de handen van Francois vander Maerle –
 van de welcke xxvij pond tsjaers
 de verzouckers met het voorgaende effecte vanden voornoemde Doom vulcommen
 wesen –
 belovende de verzouckers over de voorseide xxvij pond parisis tjaers anden voornoemde
 Doom van ghelycke wettelick transport te doene -
 soo ende wanneer hy Doom voorseit hem gheacquycteert heeft int voorgaende effect -
 belovende voorts te garanderen ende te indempneren costeloos ende schadeloos -
 de verzouckers - dit naer dat hy Doom voorseit het transport al wettelick zal ghepasseert
 hebben vande rente van twee ponden grooten metter verlopen ende achterstellen van diere
 op tghoed vande weduwe Ghoesteene voorseit –
 niemant recht pretenderen en sal dan zy renthieren die de zelve rente alsdan zal toebehooren
 ende of ghevalle datter differentie daernaer quame omme de zelve rente -
 zal het garande ende indempnityt van hem Doom stede grypen omme de verzouckers
 daarvan costeloos end schadeloos indempneren als vooren verclaerst
 zoo wert het verband byden voornoemde Doom ende verzouckers ghedaen .

13 maart 1600 – Injurieuze woorden aan de brandmeesters – SAP 117 – nr. 2 – Processen

Heesch in materie van injurie omme de brantmeesters, den baillui als heere met hemlieden
 ghevought
 tsaemen heeschers op ende ten laste van **Gheleyn Vitse**,
 ghedaeghde ende voor ulieden mijne heeren burchmeesters eende schepenen deser stede van
 Poperinghe.

Inden eersten volghende de statuuten ende cueren by de voornoemde officieren bezwooren
 staet eenen yeghelcick verboden de zelve ofichieren ter cause van texerceeren van huerlieden
 offytie niet te injurieren nochte blameren
 met woorden ofte andere insolentie
 zonder al te vallen in boeten ende amenden
 allessins naer de dispositie vande cuere danoff wesende waerinne de heeschers hemlieden
 verdraeghen.

Dies niet jeghenstaende es gheschiet dat geleden zekeren tyt
 tvier ghecommen es inne tcafcou – *schouw* - vanden verweerder
 byden welcken datter eenighe beroerte onder de ghebueren ghecommen es,
 tselve officieren vernemende hebben zy ghesonden huerlieden cnaepe tot den verweerder om
 hem te vermaenen tot beeteren toezicht ende hem besegghen in de boete.

Daer op de verweerder heeft gheseit tot den zelve cnaepe:

‘Al uwe meesters zijn moussen (*spionnen*) zuupers, schuumers ene
 ondercruupers ende ghy, Jan Schoonaerts, zyt den alder meersten ende waer dat
 ick u schoone hadde – ick zoude u eersten steen smyten teghens u hersebecken’
 – zo dat midts dien den zelve cnaepe also vertrocken es.

Waer duere de zelve officieren een andere tyt oorsaeke hebben omme de zelve cuere te
 laeten onbedient te zyne dat mijn voornoemde heeren daer inne voorsien

ende de zelve cuere ter executie legghen naer haer voorme ende inhouden ten welcken fyne de heeschers tendereen.

16 maart 1600 – Christiaen Moenaerd geeft een lening aan Jan Schevele en Maeyken - SAP 395 - Renten

Christiaen Moenaerd heeft ghecocht jeghens **Jan Schevele ende Maeyken** zyne huusvrauwe -
een erfvelicke losrente van twee ponden grooten tsjaers - den pennink xvj - voor de somme van xxxij pond grooten vlaemsh -
wanoff tvoorseide jaer vallen ende verscynen sal - den jste in maerte xvjc een ende alsoo voorts totter lossynghe -
ten twee paymenten - telckens met den helft - in zulcke ghelde als naer permissie slands - daerinne verbindende –
Eerst de helft van drie ghemeten een lyne xvij roen landts inden **Eduwaerthouck** - inden zuudbogaert ter hofstede daer Jan Merlynck woont - ghemene met Jacques Schevele - streckende metter zuudteynde jeghens de Brughewech - de noordtzyde ende twesthende tclooster van Sint Bertins - ende doostzyde Sint Loys Ghilde -
Item benoorden daeran de helft van twee ghemeten en halff preter vj roeden onder hofstede ende meersch ande oostzyde van de hofstede - daer de voorseide Merlynck woont - ghemeene als vooren streckende metten noordtende opde Schipvaert - tzuudhende ande Sint Loys ghilde - de westzyde jeghens tland van tclooster voorseid ende de oostende Pieter Hazebaert ende tnaervolghende landt -
Item beoosten daeran teenen bilck - de helft van vyff vierendeel ix roen streckende metten oosthende ende zuudzyde jeghens tlandt van Pieter Hazebaert ende de noordzyde de Heere - ghemeene als vooren - zuuver ende onbelast - inninghe ner coustume
Actum den xvj marty xvjc –
Present A. Winnebroodt - burghmeester - Guillaume Devos - ende Frans de Schottere - vervanghende Jacob Roelens ende Jan Bollaerd schepenen

20 maart 1600 – Jaques Floor koopt de ververij – Skindles – SAP 366

Jacques Floor heift ghecocht jeghens **Mayken de weduwe van Pieter Rouvroy** ende jeghens **François de Schottere**, haeren bystaenden man -
den xiiijde deel ende een zevenste deel van eene verbrande hofstede metsgaeders txiiijde deel vande **rootvarwerye** -
ghemeene met broeders ende zusters vande voornoemde **wylen Pieter Rouvroy** - streckende van vooren ter Noortstraete - achterwaert tot inde beke - de westsyde derfve vande stede van Poperynghe - doostsyde derfve van Kaerle de Conynck ende van Christian de Quidt -
ghelast de gheheele erfve met xxxij deniers sjaers de kerke van Sint Bertens - -
ende dat omme de somme van zeven ponden grooten vlaemsch tvorschreven ghereet ghelt metten halme - ij schele godtspenninck -
zes ponden parisis te lyfcoope - al by laste van de blyvere ghehaelmt over erfve upden xx maerty 1600

12 februari 1601

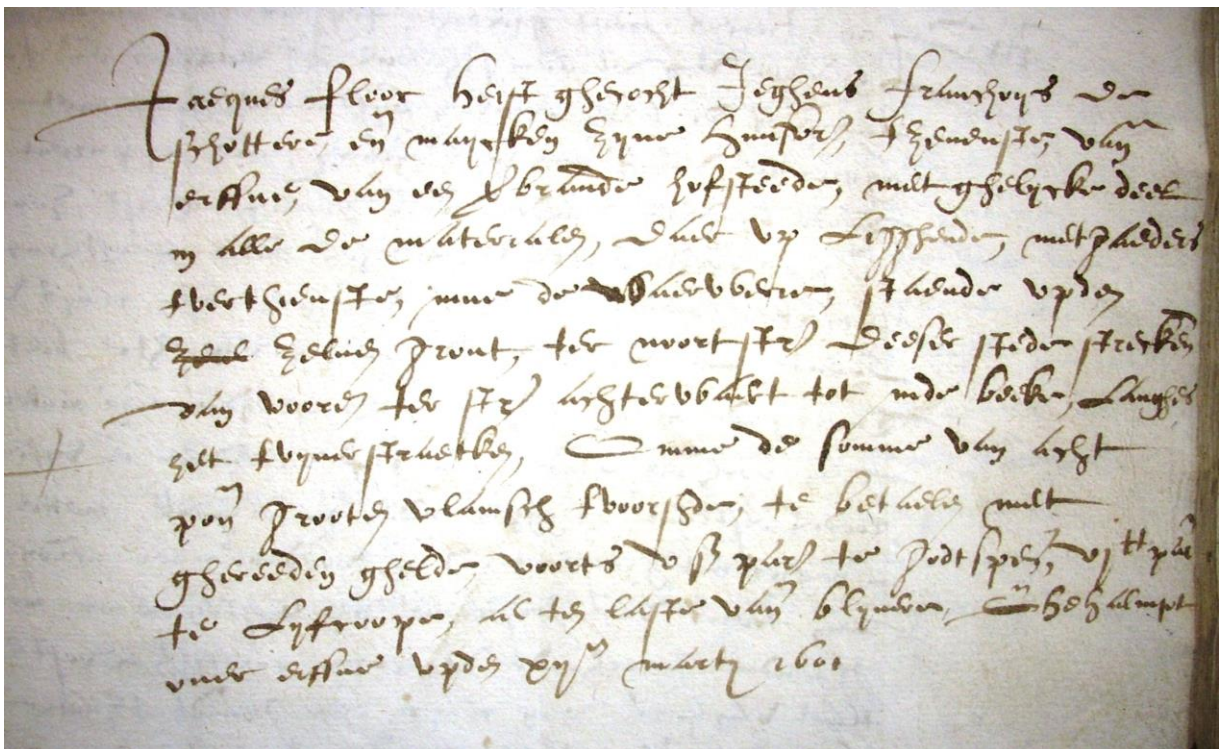
700
 Jacques floor ghecocht jehens **Pieter van Beveren** end **Katheryne** zyne huusvrauwe
 tzevenste deel in een erfve metgaeders ghelycke deel in de materiaelen daer up ligghende -
 gheleghen de zelve portgront inde Noortstraete deeser stede - toedien het vierthienste inne de
 waerverye staende upde voornoemde grondt ende erfve -
 streckende van vooren ter straete achterwaert tot inde beeke - van zuuden tyverstraetken -
 omme de somme van acht ponden grooten vlamsch voorzyde, te betaelen met ghereeden
 ghelde - voorts ij schele parisis t godtspenninck -
 vij pond parisis te lyfcoope - doende de cooper met de helfthede payment ende voorts al te
 laste vande blyvere
 ghehalmt over derfve upde xijde february 1600

Jacques floor ghecocht jehens **Guillaume Rouvroy** als procureur over **Jan Rouveroy**
 zyne broeder - blyckende by procuratie ghepasseert voor schepenen der stede van Ryssle -
 tzevenste deel in een erfve metgaeders ghelycke deel in de materiaelen daer up ligghende -
 gheleghen de zelve portgront inde Noortstraete deeser stede - toedien het vierthienste inne de
 waerverye staende upde voornoemde grondt ende erfve -
 streckende van vooren ter straete achterwaert tot inde beeke - van zuuden tyverstraetken -
 omme de somme van acht ponden grooten vlamsch voorzyde, te betaelen met ghereeden
 ghelde - voorts ij schele parisis t godtspenninck -
 vij pond parisis te lyfcoope - doende de cooper met de helfthede payment ende voorts al te
 laste vande blyvere
 ghehalmt over derfve upde xijde february 1601

Jacques Floor heeft gecocht jehens **Pieter van Beveren end Katheryne** zyne huusvrauwe
 tzevenste deel in een erfve metgaeders ghelycke deel in de materiaelen daer up ligghende -
 gheleghen de zelve portgront inde Noortstraete deeser stede - toedien het vierthienste inne de
 waerverye staende upde voornoemde grondt ende erfve -
 streckende van vooren ter straete achterwaert tot inde beeke - van zuuden tyverstraetken -
 omme de somme van acht ponden grooten vlamsch voorzyde, te betaelen met ghereeden
 ghelde - voorts ij schele parisis t godtspenninck -
 vij pond parisis te lyfcoope - doende de cooper met de helfthede payment ende voorts al te
 laste vande blyvere
 ghehalmt over derfve upde xijde february 1601

Jacques Floor heeft gecocht jehens **Guillaume Rouvroy** als procureur over **Jan Rouveroy**
 zyne broeder - blyckende by procuratie ghepasseert voor schepenen der stede van Ryssle -

in daete xxix mart 1599 - ghezeghelt meten zeghel der zaeken der voornoemde stede ende onderteeckent J. Mouton - tzevensten vande erfve met de materiaelen daer up ligghende gheleeghen ter noortstraete deser stede metghaeters het vierde ende tzevenste inde varwerie ghestaen up de voornoemde erfve ende dit omme de somme van vichthien ponden grooten vlamsch tvoorzeyde voorts iiij schele te godtspenninck te betaelen de voorschreven vande erfvesse inden jaer teenen payemente ende dit al te laste vanden blyver ghehaelmt ut supra

Jaques Floor heeft ghecocht jehens Franchois de Schottere en Mayken zyne huusvrauwe, tzevenste vande erfve van een verbrande hofsteede, met ghelycke deel in alle de materiaelen daer up ligghende, metsghaeters tvertheinsten inne de vaerwerie, staende opden zelven gront, tr noortstrete deeser stede, streckende vanvooren ter straete, achterwaert tot inde beke, langhs het tvyverstraetken – omme de somme van acht pnden grooten vlamsch – toovrschreven te betaelen met ghereeden ghelde – voorts v schele parisie te godtspenninck, vi pnt parisie te lyfcoope, al ten laste vande blyver, ghehalmpt over erfve opden xijde marty 1601

De wedeplant bijvoorbeeld bracht een blauwe verfstof voort (1), de wouw een gele (2), en de meekrapplant een rode.

Nadat de wortels van de 3-jarige meekrapplant in de maanden september tot november waren gedolven, werden ze opgeslagen in [meekrapstoven](#) die in de onmiddellijke nabijheid van de meekrapvelden waren gelegen. Een meekrapstoof bestond uit drie gedeelten: een schuur (de koude stoof) waarin de wortels bij aankomst werden gestort; een droogtoren waarin een oven aanwezig was die voor een snelle droging zorgde en waarin de wortels werden gezuiverd, en een stamphuis waarin de wortels werden verpulverd met behulp van grote stampers die met paardenkracht werden aangedreven. Vanwege de hoge investeringskosten hadden meerdere boeren (meestal zestien) samen één meekrapstoof, een zeer vroege vorm van

landbouwcoöperatie. Het meekrappoeder werd verhandeld op de [stapelmarkt](#) van Rotterdam; daarvandaan werd het verfpoeier verkocht aan ververijen en katoendrukkerijen.

Het poeder kan in direct gewonnen vorm al gebruikt worden voor het kleuren van textiel maar dat krijgt dan een een wat fletse oranje kleur. Daarom werd een bewerkingsmethode toegepast die rond 1730 overgenomen was uit [Klein-Azië](#). Het poeder leverde na inwerking door waterdamp en [zwavelzuur](#) een rode verfstof op, de [garancine](#). De kleur daarvan kon gevarieerd worden door [precipitatie](#) met aluminiumhydraat of [kalkspaat](#). De kleurstof gaat met het aluminiumhydraat een chemische verbinding aan. Intense helderrode tinten in textiel heetten "Turksrood" en werden verkregen door de textielvezels eerst met een olie te bewerken en daarna met een beits waarop in vele kleurgangen de tint op sterkte gebracht werd en componenten van [purpurine](#) en [pseudopurpurine](#) met kalk werden gebonden zodat ze de kleur niet konden verdonkeren.

27 maart 1600 – Hommelhof met keete – Halmen
--

Pieter vande Peereboom – *de baljuw* -

heeft ghecocht jeghens **Jan de Muelenaire ende Tanneken** zijn huusvrouwe neghen vierendeel gherslant, met een keete daerup staende, metten eenen vuytganck tot upde Nieustraete, weezende tvierde vande **hommelhove** tusschen de schuere van Gallaerde Roode ende de beke, ligghende inde Haeghebaerthouck - streckende metten oosthende upt **Merrystraetken**, twestende inde beke, de noortzyde de hofstede vande weduwe ende hoirs van Pieter de Schottere –

van zuuden tlant vande ghilde vande **H. Sacramente Ste. Bertins**, tlant vande weeze van Christiaen Bueten ende meer andere metghaders langhes **Onse Vrouwe Vyvere** Omme de somme van een hondert ende vyfentwytnich ponden grooten vlaemsch – hier op payment een losrenthe van vier ponden grooten vlaemsch tsjaers - den penninck xvj - – competerende Guillaume de Poortere metgaeders drye jaeren verloop van dien Item noch een ander losrenthe – den pennynck xvjde - van xij pond parisis tsjaers met twee jaeren verlopen

Item noch een andere rente van ghelycken penninck xvjde - competerende **de religieusen vanden zusterhuuse by St. Jans** in desen stede met verloop van eene jaere

Item tzelve es noch belast in xiiij ponden grooten weezepeninghen de weeze....

Te weten dat den cooper hem houden zal de tyt van eenen jaere zonder daerof eenich crois te gheven - tzelve lants voorts zuuver ende onbelast - ghezondert de grondt rente vanden heere Ghehalmpt over derfve upden xxvijde in maerte int jaer zesthienhondert.

6 april 1600 – Jan de Backere heeft schulden bij Jan Huyssin – Paardemarkt – SAP 395 – Renten

Jan de Backer kent schuldich **tzyne Jan Huyssin ter presentie van Cathelyn** zyn

huusvrouwe - de kennesse met de naervolghende verbande accepterende -

de somme van dertich ponden grooten vlaemsch van coope van eenen huuse ende schuere - staende op derfve deser stede ter **Beestemaerckt** -

te betaelen by vier paymenten te wetene vij pond grooten thalfmaerte xvjc een xvj drie ende ghelycke viij pond grooten over de volle betaelinghe -

daerinne verbindende eene partie van vier ghemeten ofte daerontrent zaylants ligghende inden Eeckhouck onder de jurisdictie deser stede -

streckende metten westhende op **tkeestraete** - toosthende jegens tlandt vande weduwe Joos Maerten ende van zuuden tlandt van Clays vander Doene - zuuver goet ende onbelast - dat belovende overzulcx te garranderen ende indempneren metgaders tvoorschreven huus ende schuere omme etc. -

naer coustume

Actum den vj aprilis 1600 –

Present A. Winnebroodt - burghemeester ende Guillaume de Vos - voorschepene

28 april 1600 – De Abelemolen – Renten SAP 395
--

Ce jourhuy xxviii aprilis 1600

Comparurent en leurs propres persones, pardevant **Anthoine Winnebroodt**, bourghmaitre et **Jacques Proventier**, echevyn de la ville de Poperingue,

Jehan Mortier et Guilaulme de Puudt,

lesquels et chacun deulx, ont recongneu et reconnoissent paer cestes presentes lettres –

avoir prins a tete de ferme heritable et cense perpetuele

de venerable seigneur, monsieur **Vaast de Grevet**

par la permission de humble abbé de leglieze et abbaye de Saint Bertin en Ste.-Aumer –

une motte appartenante aux seigneur,

scituer en sa terre et signorie audicte Poperingue –

aupres le passage de l’Abeelee –

enssemble l’octroy de vendt pour servir au mollin

pour lesdictes preneurs, leurs hoirs et successeurs

en jouyr et possesse perpetuellement et a toujours de ladicte motte et vendt susdictes –

moyenant qu’ils seront tenu payer et furnier audicte seigneur et a ses successeurs

ou a son recepneur perpetuellement et a tousjours

par chascun au terme de la saint Jehan Baptiste –

la somme de quinze libvres parisis monnoye de Flandres

oultre en seront tenu lesdicte preneurs rebastir et eriger

a leurs propres conste, fraix et despens

sur ladicte motte une mollin a vent a usage de mouldre bledt et aultres grains endedens la

terme et espasse de dixhuit mois a veneir prochainement ou plus tardt, a paine sidicts

demeurent en faulte de privation de bail

Item seront aussy tenus payer au recepneur Jehan Beyens des memes rentes audict seigneur

audicte Poperynghe les arrierages de la vielle cense de ladicte motte et de l’octroy du vent,

portants jusques et avecq l’an 1599 compris cinquante libvres parisis et de prestement tout a

une payement et encore l’an xvjc venant a eschoir au terme de saint Jehan Bepstiste au priz de

cinq libvres parisis.

Item payerait encore ce que Jehan Ghys a deboursé ou debvoirt debourser pour cause de la

susdicte motte, scavoir une ducaet despaigne et une double

Aussy seront lesdictes preneurs tenu et obligé garantir ledicte seigneur prelat et son recepneur

des memes rentes Jehan Beyens susdicte allencontre ledicte Jehan Ghys entrait que touche

interest ou daimmage que voudrait ou pourrait pretendre prendente certain mollin et muele

que le mesme Ghys peult avoir achapte et autres choses servante audicte molling par presice

accord aimable ou volontaire un comme juges ordonneront et a tout faire ce que dessus les

dictes comparants ont promis et promessent par ces presente

Obliger leurs personnes et successeurs et leurs bien muebles et inmubles ou ils peuvent estre

assys et scitues.

29 april 1600 – Aan ’t Reepken – SAP 395 – Renten

Augustyn Baerdemackere filius Augustyns heeft verbonden ten behouwe van **Balthazar vander Beke** - procureur postulerende voor myne heeren van de raede in Vlaenderen - eens - zyne behuuse hofstede - erfve ende cateylen - groot vyfftygh ghemeten landts ofte daerontrent - ligghende byden **oppersten overdraghe** onder de jurisdictie deser stede - abouterende van oosten an **het leen van Andries de Buckere** - van zuuden de schipvaert der selve stede - ende van westen het lande vande ghilde van het heilig Sacrament van Sint Bertins - voor desen ghelast met eene erfvelicke losrente van xvij pond parisis tsjaers - den penninck xvj - gheldende dhoirs ende aeldinghen van wylent Pieter Moenaerd - zonder breeder last Item - een - zyn hus staende op d'ervve vande gasthuuse der voorseide stede - metgaders de **brauwerie** staende op zyn eyghen erfve aldaer - voor desen gelast met xxvij pond tsjaers losrente gheldende Jacqus Proventier – van ghelycke zonder breeder last ofte verbanden - dat belooft over zulcx met de voorschreven partie te garranderen ende indempneren - end dit ter verzeckerthede ende wettelicke hypotheque van eene losretne van vyff ponden grooten tsjaers byden voornoemde comparante vercocht opde voornoemde Balthazar vander Beke - ter kennesse van myne voornoemde heeren vande raede in Vlaenderen - naer tbewys vande wettelicke briefven danaff vutghegheven onder de zeghele vande camere vande voorschreven raede den xj january 1599 - onderteeckent - Blanquaert – daertoe verbindende zyne persoon ende alle zyne goedynghen – present ende toecomemnde - tot breeder verzeckerthede van de voorseide jaerlycschen losrente ende principaele peninnghen van diere - Actum den xxix aprilis 1600 – Present Guillaume De Vos - Jacob Roelens - Jan Bollaert - Jacques Proventier schepenen vervanghen A. Winnebroodt burchmeester

6 juni 1600 – Muelenwal van de Abele - – Renten – SAP

Andries de Muelenaere, consenteert ten proffyte van mynen eerweerde heere van Sint Bertins temporeel deser stede van Poperinghe, zecker acte als hy ghehadt heeft vuten hoofde van wylent Anthoine Courtyl anden **muelenwal van de Abele** binnen de jurisdictie der voorseide stede van desen by hem overghelaeten Jan Ghys midts welcken ghegarrandeert van alle costen, schaden ende interesten ofte proceduren die daeranne nae rdesen zouden moghen gheschieden ende ter causen van dien opvallen, overzulcx toelaetende de voroseide heere van Sint Bertins danaff de naeste te wesen. Actum den vjde juny 1600 Present Guillaume de Vos vervanghende Jacques proentier ende Clays van Doene, schepenen

8 juni 1600 – Niet aanvaarding van Sterfhuis - SAP 246
--

Sdonderdaeghs den viij de juny 1600 **Tanneken Losset**, wedene van **Jan de Muelenaere**, gheassisteert met **Andries de Muelenaere**, haeren bystaenden voochd, broedere vanden voornoemde Jan de Muelenaere, ende met zyn advies, comparerende voor **Anthenis Winnebroodt**, burchemeester ende **Guillaume Devos**, voorschepen deser stede van Poperinghe,

Vrijdag den 15^{en} Junij 1600
 Van den loffen, W^{te} van Jan de minnenaren, regent
 met Andries de minnenaren, hant bystaender, voozde
 breedere vnder vrom Jan de minnenaren, (a) met zyn
 aduen, Comparenden voer Antwoon den minnenaren
 binnend, (a) Simlano de vte voersagende dier stou
 van vromen, vromen dat zyn vrom confederatie
 van minnenaren vromen seggende, (a) tagtagede
 vromen, vromen vromen vromen, vromen
 (a) vrom te vrom, vrom, vrom alle vrom, vromen
 vromen, (a) vrom vromen, vromen, vromen

Een ketele met een freulpot

goede reden, te beginnen de ziele
 alle de eudemonie, dat geene schijnende
 Opgericht vande geene beuonde te schijnende van
 eenen veyent van de minnenare, en piteus om een
 burgund te beoefene, en dagg, maende of
 afkeg.
 Ende voor Camer
 Es lyche stonde jagers de boughenels
 Drie schabellen, Es reys tafelen
 Es mans ghele, Es ganttegeys of sporeap
 Es mans goud, Es spit of braypmanne
 Es braypmanne, Es heler met de funderpoel

In de wercvloer

Een lyse – een oude ende deurgaete leren seule – een pycke – twee houtte bancken – twee
 houtte schraghen – een balanche met ij schaelblaeden – een baeyghetauwe – een scheebanck
 emt het scheheck – een plamerschraghe – een banckcoutse – twee spoelwielen – een
 standken = *kuipke* – een cleen coutske met een houten deure

Boven in de zytcamere

Een schrapaeyken – een tresoorcken – een houten couffre – een schabellebancke – een taefel
 met twee schraghen – een houten deure

Ter zyde de zelve camere

Drie halfve **hommelmanden** - twaelf nieuwe berdekens

Clederen van de voornoemde Jan Muelenaere

Een leren wambaes – een uppercousse – een ouden quaden mantele

Drie fude zyt Camere
 Es schrapaeyken, Es gresoorcken
 Es gouds couffre, Es schabellebancke
 Es taefel met twee schraghen, Es gouds deure
 En zyde de zelve Camere
 Drie gaelve hommelmanden, Dwaelf nieuwe berdekens
 Clederen van voorn Jan de muelenaere
 Es leren wambaes, Es uppercousse,
 Es ouden quaden mantele.

Ghelein de Conynck

kent schuldich tzyne **Eloy vander Doene**

de somme van vijffthich ponden groten vlaams van coope ende leveringhe van **biers** te betaelen ter beliefte van de voornomde crediteur

daerinne verbindende zyn huus ende inhavene daer hy jeghenwoordigh woont in de Pypestraete omme etc.

Actum den viij ste juny 1600 present Frans de Schottere, Cornelis de Burques ende Jan Jacques, schepene van berechte

2 juli 1600 – De Slag bij Nieuwpoort -

Bij de pogingen van het Staatse leger om de Vlaamse kustplaatsen te controleren kwam het op 2 juli 1600 tot de Slag van Nieuwpoort, die Albrecht verloor, maar Maurits kon de stad niet innemen. Wegens het risico op versterkingen en om niet zijn hele leger te verspelen zette hij de belegering niet door en trok zich terug.

Het beleg van Oostende dat het jaar daarop inging, duurde tot 22 september 1604.

Over de Slag bij Nieuwpoort halen we eerst een fragment aan uit:

‘De Vaderlandsche historie, vervattende de geschiedenissen der vereenigde Nederlanden, inzonderheid die van Holland vande vroegste tyden af: uit de geloofwaardigste schryvers en egte gedenkstukken samengesteld. - Met konstplaten en kaarten opgehelderd. – Negende deel, beginnende in ’t jaar 1598 en eindigende met het sluiten van het twaalfjaarig bestand, in ’t jaar 1609. - *Uitgegeven*, - Te Amsterdam, by Isaak Tirion. Met privilegie van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staaten van Holland en Westfrisland. MDCCLIII.

Oostende zelf werd, seder eenighen tijd met zeven schansen beslooten gehouden, door den vyand, die der staatsche bezetting, hierdoor het uilopen ene het ophaalen van brandschatting ten platten lande dagt te beletten: ’t welk egter niet altoos gelukte.

’t Ontzet van Oostende was, derhalve ook een der oogmerken van den Vlaamschen togt.

Ernst van Nassau werd, opden eenentwintigsten van zomermaand met eenige schepen, vooruit gezonden om **de schans Filippine** te bemagtigen: ’t welk hem gelukte.

’t Leger, daarna, aan land gezet zynde, werd verdeeld in drie hoopen, over welken **Graaf George van Solms, Graaf Ernst van Nassau en de ridder Francois Vere**, wiens beschrijving van deezen togt nog voorhanden, en hier en daar, door ons gevolgd is, het gebied voerden.

De ruitery, in zeven hopen verdeeld, stondt onder graave Lodewyk van Nassau. De Prins zelf liet zyn oog en zorg over alles gaan. ...

Op ’t naderen der staatschen, werden verscheiden schansen in deezen oord verlaaten, die de Prins terstond bezetten deed.

Hierdoor raakte **de weg open naar Oostende**: werwaards de graaf van Solms de afgevaardigden der staaten geleidde. Hy sloeg zig, daarna de **Albertus schans** overmeesterd hebbende, met een derde deel des legers voor Nieuwpoort.

’t Overig heir en Prins Maurits volgden hem eerlang, en men maakte alles gereed om de stad aan te tasten. ’t Leger had, op deezen togt, groot gebrek aan drank gehad, onder anderen doordien wel twintig vaartuigen de Zoetelaaren, die hun over zee zouden volgen, door Spinolaas galeien, waren aangetast en weggenomen. ...

Het leger van aartshertog Albrecht en Isabelle trok nu op tegen dit Staatse leger. De soldaten waren speciaal gemotiveerd geworden door Isabelle. Om de soldaten te Diest op te wekken ‘tot zynen pligt, en onder ’t wijzen op haare oorsierselen, betuigd, dat zy liever alle zulke

tekens der vorstelyke grootheid wilde missen, dan dulden dat de soldaat, die zig behorelyk kweet, onbetaald bleewe.

Zo gehertigd trekt het heir, welk op tienduizend knegten en zestienhonderd paarden geschat werd, met Albertus aan 't hoofd op naar Nieuwpoort met zo grooten spoed, dat Maurits knegten, verbaasd over 't gerugt van 's vyands aankomst, uit sommige schansen verliepen, eer zy hem nog gezien hadden.

Anderen, gelyk **Oudenburg en Snaaskerke**, terstond opgaven.

Te Snaaskerke, had de bezetting 't leeven bedongen, doch werd, des onaangezien, naderhand in koelen bloede vermoord.

Albertus weet dit schelmstuk den muitelingen, als hadden dezen hunne trouw jegens den vorst met trouweloosheid tegen den vyand, willen toonen.

In't heir voor Nieuport, was de ontsteltenis weinig kleiner.

De tyding van 't vyands aankomst kwam hier, des nagts na den eersten van hooimaand.

En velen hebben gemeend, dat de zaaken der vereenigde staten in langen tyd, zo gevaarlyk niet gestaan hadden.

't Leger lag nog onbeschanst en 't was nu te laat, om hieraan de hand te slaan.

't Gewest rondsom was in 's vyands magt, weshalve van daer geen toevoer te wachten stond.

Ook niet van Oostende, alzo Albertus bereids tusschen deze stad en Nieuwpoort was aangekomen.

Ondertusschen wagtte men, onbereid en verspreid alle uren overvallen te worden door den vyand, die hier zyne magt byeen had en uitderaart heet naar den stryd was.

Maurits nogtans, wien 't nooit aan moed mangelde, zondt Graaf Ernst voor dag, met negentien vendels knegten, vier kornetten paarden en twee stukken geschuts naar de brug by Leffinghem, daar Albertus over moest met last om hem dien doortogt te betwisten of zo dit mislukte, hem zo lang op te houden, tot het leger behoorlyk geschaard kon worden.

Doch Ernst, hoe zeer hy zig haastte, vond den vyand reeds aan deze zyde der brugge, die, bespeurende hoe weinig volks de Graaf by zig hadt, hem met al zyne magt, aanviel, en met verlies van agthonderd man, noodzaakte te wyken.

Een gevangen, de tyding deezer nederlaage in 's prinsen leger brengende, werd op bevel zyner doorlugtigheid, doorschooten, opdat hy 't niet na vertellen zou.

Pauwel Heindericx

Door de comste vanden vyandt was men te Veurne en in 't Veurnambachtsche in de uutterste benauwtheyt. Het magistraet sont naer alle de omliggende steden om hulpe ende munitien van oorloge te versoecken. De seven compagnien cuerlingen deser Casselrie quamen dadelick in de wapenen. Drye der voorseyde compagnien wierden in Veurne tot bystandt vande stadt gestelt; de vier andere moesten alle de wegen der casselrie besetten ende de rooverien ende brantstichtingen beletten die den vyandt in de streecke soude pogen te doen. Om den vyandt af te weeren, wierp men alle de bruggen in 't Bloote af en beschansde er sich. Op sommige plaetsen liet men oock veel boomen in de straeten vallen om den doortocht onmogelick te maecken.

Met aller machte trachte men de gebreecken der versterckingen van Veurne te herstellen ende namentlick het Oostbolwerck. De overheden deden oock met allen spoedt, onder 't toesicht van jonker **Jan de Montmorency** inde bosschen van Oostvleteren ende Westvleteren, een groot getal schransmanden, hurden ende tackebossen maecken, ten behoeve der verschansingen van Veurne, ende oock om naer Nieupoort te senden.

Men bevoel te gelijcker stont, dat men twee assecooten (*rosmolens*) uut de casselrie in de stadt zoude brengen, om in gevalle eener belegeringe, waerby de molens souden connen neergeschoten worden, de granen te malen.

Verders sorgde men (gelijck men veel volcx in de stadt verwachtte) om een groote hoeveelheyt munitiebroodt te laten backen, oock wiertter oversage gedaen vande granen die op de solders waren, vanden voorraedt die sich in de schuppewinckels bevont, soo als sout, olie, asijn, enz.

Soo haest als 't volck der staten over de haven van Nieupoort op 't Veurnambachtsche gecommen was begonden sy verschansingen op te werpen ende alles gereet te maecken tot het belegh dier stadt: maer, 's anderdaegs, **2de julii**, is den aertshertogh Albertus, aen 't hooft van een groot leger, op 't onverwachts, **tot ontrent Oostende** genadert.

Naer eenige fortten, die den vyandt won, wedergenomen, ende eenige benden sijns volcx verslegen te hebben, trock hy noch ten selven dage tegen het vyandelick leger op.

Den prince Mauritius was genootsaaect den slag te aanveerden, omdat sijn leger langs alle canten was omringelt.

Hy dede terstont, neffens het fort van **de Vierboete**, eene brugge werpen over de haven van **Nieupoort**, om sijne troepen die op 't Veurnambachts waren, metter haeste, sonder naer 't leech water te moeten wachten, er te doen overtrecken. Eene halve mijle van Nieupoort, ter prochie van **Westende**, in de Duynen, stelde dien krijgsoversten sijn leger in slagorder, ende, de twee legers hebben aldaer, tusschen drie ende vier ueren na noene, elcander cloeckelick aengetast.

Naer een lanchdeurigen strijdt, waerin er van beyder zijden veel dapperheyt betoont wiert, heeft den aertshertogh met zijn leger moeten het veldt ruymen ende vertrecken tot onder de stadt van Brugge.

Toen den prince Mauritius zijn leger onder Oostende versamelt ende aldaer vier dagen gerust hadde, **is hy Nieupoort wederom commen belegeren.**

Om de voorseyde stadt langs de Veurnambachtsche zijde in te sluyten, dede hy noch eens een groot deel sijner troepen de haven over trecken.

Middelertijdt hadt zich binnen **Veurne**, van alle canten veel oorlogsvolck versamelt. Onder die quamen er uut de garnisoenen van Bapaume, Renty, Hesdin.

Oock warender de regimenten van den grave van Barlemont, dat vanden colonel La Bourlotte ende andere.

Gelijckerwijs er maer cleen garnisoen in Nieupoort was, sorgde men vooraf om die stadt daer van beter te voorsien.

Het ontwerp geluckte. Den colonel la Bourlotte nam, uut de voorseyde byeen vergaderde troepen, seshien honderd mannen, waermede hy, door goet beleet, **binnen Nieupoort** gerochte.

Suclx was voor die stadt aldervoordeelighst want, den prince Mauritius, verstaende den grooten bystandt dieder in trock, als oock dat den aertshertogh sich wedero0 mbereyt maeckte om een nieuwen veldtslagh te leveren, heeft hy, op den **10de juli** het beleg opgebroocken ende naer Oostende getrocken van waer hy te schepe voer tot Hollant.

De bewooners vande Casselrie van Veurne leeden door het voorschreven beleg groote schaden.

Zoo haest den vyandt over de havan van Nieupoort gecomen was, liepen sijne soldaten (naer dat ze de wachten die ter beschermingh der wegen gestelt waren, verjogen hadden, rooven ende branden, soo verre sy conden aengeraecken.

Alle de prochien van 't Bloote, soo wel als de gone ontrent de stadt Veurne gelegen, onderstonden onseggelicke verliesen ende hadde dit belegh langer geduert, gansch Veurnambacht ware verwoest geworden.

Oock sach men er noyt meerder beroerte als ten dien stonde.

Maar daarmee waren de troepen van Maurits van Nassauwe weer vertrokken richting Holland. De gevechten hadden geen resultaten opgeleverd en de situatie werd voor onze streek weer als voor de schemutselingen.

8 juli 1600 – 't Gouden Hoofd – Register vonnissen
--

Gheconsenteert **Jacques de Brucelles**,
de vercoopynghe van het Cleen huuseken staende neffens tgroote huus van wylen Adriaen van Overschelde, ghenaempt **'t Gouden Hooft**,
omme daarmede te betaelen de somme van x pond v schele iij deniers grooten vlaemsch ghecondempneerde schuld van de melckckoeien
ende van de costen ghetaxeert by twee verscheiden mannen ende omme de costen vande decreete.

29 juli 1600

Adriaen vander Schoote es gehcondemneert te betaelen den zelven **Lys Desbaerbueulx** xxxij pond xiiij schele van coope ende leveryinghe van eene nyewene waegene – ghegroot ende costen.

29 juli 1600 – Spanjaardsdale – Register van vonnissen
--

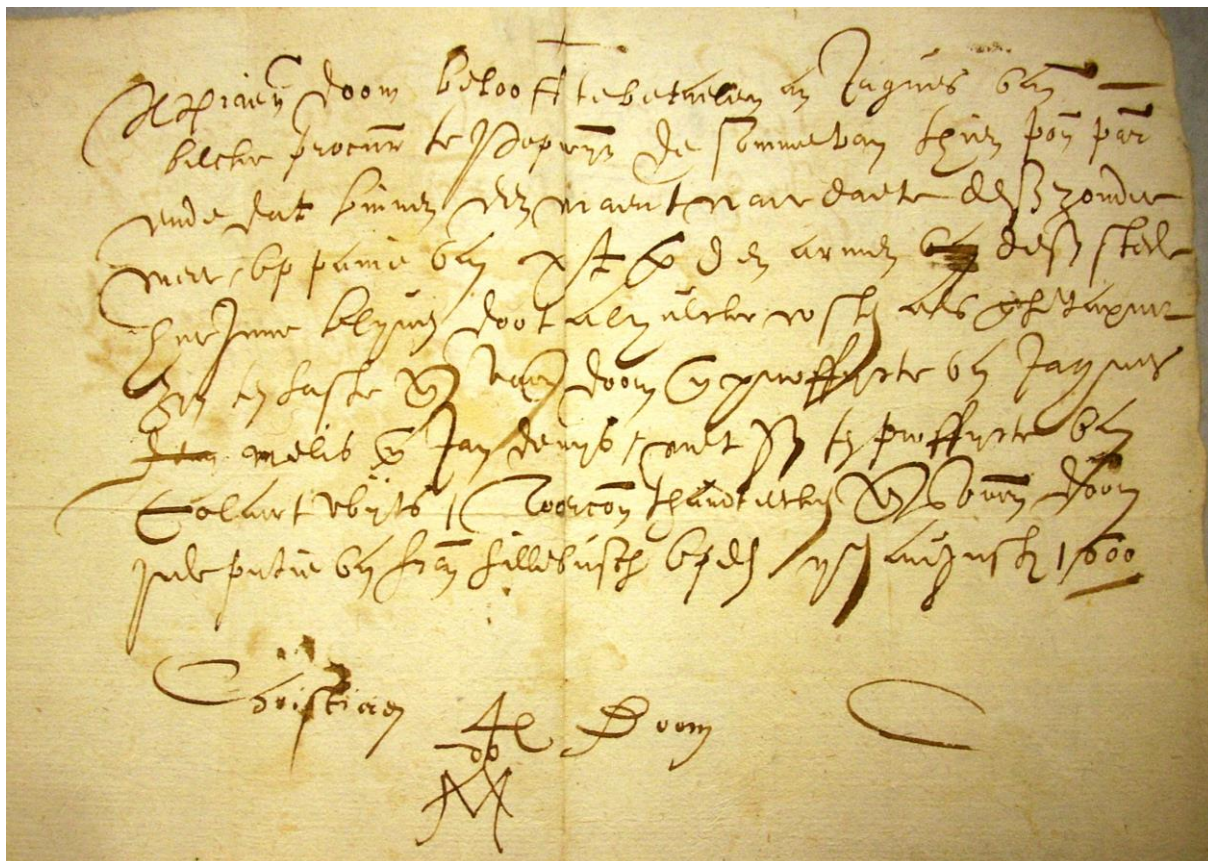
Jan de Brune, weerd van **Spangaardsdale**, es ghecondempneert te betaelen **Jan de Hongere** de somme van iiij pond grooten van coope ende leveringhe van houte – ghegroot op cedulle ende gehecasseert ende costen.

Dezelfde es gecondempneert jegens de kercke van Ste-Bertens inde myze van xij pond parisis als nyet betaelt thebbene den voorseide Jan de Hongere tzyne daeghe gevonden by de voorseide obligatie ende costen.

Christiaen Liebaerd es ghecondempneert te betaelen **Jan van Houke** de somme van xij pond van aerbeydsloon ende peerdewerck - gegroot ende costen.

2 augustus 1600 – SAP 295 – Belofte tot betaling – Register van Oppositien – los briefje
--

Christiaen Doom belooft te betaelen an
Jacques van Beke, procureur te Poperynghe
de somme van thien pond parisis
ende dat binnen een maent naer daete dezen zonder meer –
op peine van x pond parisis den aermen deser stede
daerinne beloven doet al zulcke costen als ghetaxeert zijn
laste vande voornoemde Doom
ten proffycyte van Jannes Melis ende Jan Denys
metghaders ten proffycyte van Colaert Wyts
Toorconde thandteeken der voornoemde Doom
inde presentie van Frans Hillebusch
opden ijden augusti 1600

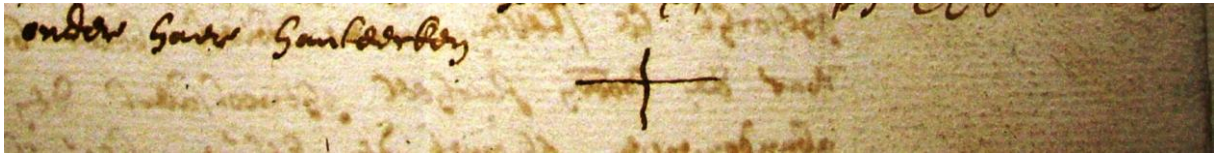

12 augustus 1600 - Homicide - Processen – SAP 117

Uit deze procesbundel halen we enkele getuigenissen van mensen die kortbij stonden toen de moord op Margriet Tamre gebeurde.

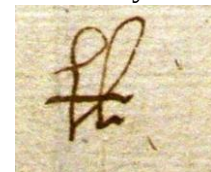
Informatie preparatoire gehouden by **Pieter vande Peereboome**, bailliu van Poperynghe – causa officij – op het faict van homicide gheperpetreert in den persoonen van **Margriete Tamre** by **Jan Hamoot en Pierre** ... (niet ingevuld maar bedoeld wordt Pierre Provost) den xste augusti xvc tsavonts tusschen de acht ende neghen hueren.

Mayken Deflye huusvrouwe van **Jan de Roode** – oudt xxiiij jaeren ofte daerontrent – ghetuught op de trauwe van haer lichame hoe dat op den x augusti desen jaere xvc sittende voor haer duere met de weduwe van Pieter Taevernier tsavonts tusschen de viij ende is hueren – heeft ghesien commen margriet Tamre, commende van onse C-Vrouwe kerckewaert ghaende naer den huuse van syne woosnte ende van dandere zyde commende jan Hannoot ende terstont zonder eneyghe wordeden te hebben, heeft den voornoemde Hannoot ende Maergreite ghesien ligghen op elckanderen ende worstelden ende also zy worstelden es daer tot ghecommen Pierre Provost hebbende een stockken in zijne handt ende heeft beghinnen te slaene op hemlieden die worstelden tot dat de weduwe van Pieter Tavernier daer toe commende hem tselve slaen belette, twelcke belet synde den voornoemde hannoot op ghestaen – vaeghende zyn hooft vande bloede
Zonder breeder sluut haere deposite desden xijde aoust xvc onder haer hanteecken

Christine de huusvrauwe van Jan van Damme – oudt xxix jaeren ofte daerontrent, ghevraecht op de voorseyde gheschiedenisse, ghetuught op haere trouwe dat op de xde augusti tsavonts tusschen den achte ende neghen huere also sy in haer huus was ende hoorde groot gherucht – zo heeft zy haer duere open doende ghesien dat Margriet voorzeit ende Pierre stonden deene voor den huuse vande weduwe van Jacob de Berch en den anderen in de middele vande straete ende terstont Margriet vluchtende ende vooren loopende, was ghevolcht van Pierre die een stocxken in zijn slynckerhant hadde ende een brootsnyder in zynen rechter hant ende vervolchde Margriet tot by den huuse van de herberghe van de Schilt ende also zy deposante was omme siende op Franchois van Hille – die by drancke was en wilde in het beschudt commen – heeft terstont ghesien weder keeren den voornoemde Pierre en Margriet was ghevallen ende bleef ligghen ter platse daer sy overleet – voorts zeght zoe die spreekt hoe dat zy noch groot gheruchte hoorde ten huuze van Ancheel Ghues – es daerwaerts gheghaen ende passerende heeft den voornoemde Margriet ghezien ligghen ende ghecommen zynde ten huuze heeft den voornoemde Ancheel Ghues ende den weerdt ghevonden die Jan Hannot tusschen hemlieden beeden ghevanghen hadden, ende waeren met hem Hannot ut commende omme hem in handen van justicie te leveren ende terstont is den voornoemde Pierre weder ghekeert met een snyder in zyn hant ende heeft den voornoemde Ancheel ghesocht te steken, maer wiert belet by Jan Bervoet, ende was den voornoemde Ancheel ghenootsaecht den voornoemde Hannot te abandonneren ende met den zelve Bervoet hem defenderende hebben den snyder vande zelve Pierre gheweert, zoo dat de voorseyde Hannot mits dien vut handen makende was ende van de ghelycken den voornoemde Pierre –

Zonder breedters sluut haere depositie onder haer hanteekcen desen xij
aoust xvjc

Cathelyne Feys, weduwe van Pieter Tavernier – oudt lvij jeren ofte daer ontrent – ghevraecht vande gheschiedenisse – seght dat op den x augusti xvc tsavondts tusschen achte ende neghen huere – sittende voor thuus van **Jan de Roode**, heeft ommesiende zonder eenich voorgaende gheruchte ghehoort te hebben ghesien Jan Hannot ende Margriet ligghen op elckanderen ende worstelden – alwaer toeghecommen es Pierre met een stocxken ende slouch wat hy conste op hemlieden die worstelden ende dit ghesien by de deposante es gheghaen ende den voornoemde Pierre wech ghesteken ende zyn stlaen belet ende terstont zijn hy zy die worstelden op gheresen ende heeft hannot zijn nsyder wechghetrocken ende also daer eenen Caerle Bortier (die in het zelve huus met Margriet dienende waeren) ghecommen was omme hem voorseyde Margriete te beschudden ende nam een hommelperste in zyn hant ende vraeghde de voornoemde Hannot ende Pierre wat zy op Margiert zijn medegheselle hadden, zo zijn terstont den voornoemde hannot met zyn snyder op Caerle ende Pierre an Margriet voornoemde gheghaen – zoo dat Caerle ende Margriet moesten vluchten ende Caerle loopende duer de hommelhoven es smalick ghevlucht duer het huus van Ancheel Ghues tot in het hof altyts vervolcht byden voornoemde Hannot met een snyderin zyn hant ende Margreit es byden voornoemde Pierre vervolcht ende zeer haest heeft ghesien dat margiert was ligghende byden huuze van Ancheel Ghues zeere ghequetst
zonder breedters sluut haere depositie onder haer hanteekcen desen xijste augusti xvjc.

13 augustus 1600 – Vatjes minder dan een ton – brouwers – SAP 50d. – Bestuur

Alzoo tcollegie vander wet deser stede van Poperinghe te vullen gheinformeert es dat diversche weerden der zelve stede hemlieden vervoordert hebben te lichten vutter **brauwerien** haerlieden bieren in vatkens houdende min dan een tonne, contrarie de cuere ende statuten vander wet ende raedt daerop ghedecreteert ende te meer stonden alhier ten bretesque ghepubliceert ende boven dien ghelight hebben billet vande thresorier van een quart biers – daer de zelve vatkens waeren van haelve tonnen fuusteerende – alzoo ende te cort doende d'assyze vande stede en andere rechten in vilipendentie vande voorseide cueren ende statuten zoo eyst dat men van wegghen tvoorseide collegie wel ene expresselick verbiedt, alle weerden vanden stede voordaen te doene tappen ende venten eenighe bieren in vatkens ofte tonnekens – houdende min dan een tonne van lxiiij stooopen – op de peine ende boeten daertoe staende by de voorseide statuten ende voorts op arbitraire correctie ter discretie vande wet verbiedende de bierwerckers zulke vatkens ofte halfve tonnen te wercken vut de brauwerien voor de weerden – op tverband van haerliedern eedt ende ghelycke correctie. Ende zoo wie van tgemeente zullen haelen billet van halfve tonnen, derden ofte andere vatkens min dan een tonne zullen die doen boetenvoeren vut de brauwerien by Christiaen Tryoen bierwercker daertoe gheauthoriseert ende geeedt zonder die zelve te haelen ofte doen haelen vut de brauwerien by haerlieder huusgehzinnen, dienaen van de heere ofte andere op de boete vvan iij pond parisis van elck vatken naer de voroseide statuten boven de betaelynghe van trecht vanden voornoemde bierwercker. Verbiedende bet voorts de dienaeren vande heere als bierwerckers vande tonnen eenighe bieren te lichten vut de brauwerien, zonder billet vanden thresorier ende tzelve tooghende den brauwere ofte die van zynen huuse ende dienste, welcke brauwere oick niet en zal laeten lichten het bier zonder te ziene tbillet oppene van destitutie commende ende verbod van ambachte – metghaders boete ende amende van vijf groten guldenen naer den inhoude vande voorseide cueren ende statuten. Bevelende van ghelycken alle insetene binnen ende buuten barrieren egheene bier te haelen vut de brauwerien in kitten, kannen ofde anderen vaeten ende verbiedende de brauwers, brauwerighen ofte die van huerleiden diesnte, eenighebieren te laten volgen in kitten, kannen ofte andere maeten ofte oick secretelick in vatkens, op de voorschreven boeten, amenden ende verbod van brauwen met den inhouden vande voorschreven cueren ende statuten zonder eenighe oogeluyckinghe ofte verdragh Gepubliceert ten bretesque Tsondaegs den xiiijde augusti 1600

Eén en ander betekent niet dat er vanaf nu, altijd en overal, goed bier werd gebrouwen. Uit het gedichtenboekje ‘**Veelderhande geneuchlijcke dichten, tafelspelen ende refreynen**’ dat in het jaar 1600 ‘Tantwerpen’ werd gedrukt, halen de onderstaande klacht. (Het boekje werd o.a. terug uitgegeven door de Maatschappij van de Bibliofielen’ in het jaar 1899 te Leiden)

De dichter klaagt er over dat de accijnsen op het bier zo hoog zijn en dit ‘vooral sinds Maria van Rossum kwam’. Wie dit was, is mij compleet onduidelijk, maar ze staat wel als voorbeeld voor alle heren die het bier en ‘heer Halewijn’ met taksen belastten.

Een beklaeghelijck refereyn van dat arme bier; hoe dattet seer kranck ende watersuchtigh is

Seer ghenoechlyc om te lesen

Ghy, lieve drincke broeders; bidt voor dit bier
Want den adem wil uyte, t'is seer kranck hier
T'en wasser noyt soo qualijcken ane
Wy moeten al blijven op de bane
Alle die daer geerne pleghen mede om te gane
Het wort seer beklaecht van menighen kuythane
Om dattet in alsulcken quale is gheslegghen
Van een jammerlijck gebrec, my deert dat ickt vemane
Want het heeft een groote water-ziecke ghekreghen

Ghy die daer raet of remedie weet teghen
Comt ende helpet doch, ut rechter ghenaden
Het heeft langhe tijt dus plat ghelegghen
Want dit arme bier heeft het water gheladen

Het heeft langhe ghesien seer bleeck ende blaeu
Maer nu ist t'eenemael flaeuwer dan flaeu
Het en heeft niet een haerken op zijnen kam
Ten heeft reuck noch smaeck, ten stont noyt so nauwe
En bysonder sints dat Maria van Rossum quam
Zy dede dat men't eenemael zijn cracht benam
Al lagh het te vooren ghenoech in qualen
Och, ick worde daerom so bloedelijcke gram

Datmen de schade op t'arme bier wil verhalen
En op mijn Heer van Halewijn, dat zij moeten betalen
Die soo menighen ghoeden ghilde kunnen versaden
Jae, ick vrees dat ons t'bier op t'leste sal falen
Want het arme bier heeft het water gheladen

Mijn heere de Kan sit soo deerlijck int ghetreure
Om dat dit arme bier als een magher leure
kranck is. Hy en weet ter werelt geen liever vriendinne;
men schooter wel een bout van seven ellen deure;
het leyt en zwalpt, ten heeft niet dan t'water inne.
Och, sterft het bier, ick verliese mijn sinne.
Ick sorghe jae, nae dat de sieckten uytswijsen
Want waer ick my keere of waer ick my winne,
Ick en hoore niemant het onnosele bier meer prijsen!
Och, condemen noch vinden eenighe provisien
Die dit arme bier een weynich mochte comen in staden

Comt thoont u hulpe, alle lieve accijsen
Want het arme bier heeft het water geladen

Het maeckt nu de broeders alle confuys
Om dat men t'arme bier doet sulcken kruys
T'welck in seven jaeren niet al te ghesont en was
Och het dede ons soo hertelijck loopen van huys
Als wij hoorden segghen dattet ghenas
Maer eylaes, nu ist teenemael inden plas!
Het swalpt inden buyc, ten can niet verheughen
En twort alle daghen hoe langher hoe argher gebras
Ten sal haest nau om wat te spoelen deughen
Niemant en achtet dan onnutte zeughen
die daer in plossen als eenden die baden
Dit is die meeste oorsaeke datment niet sal meughen:
Want het arme bier heeft het water gheladen

Prince, wy bidden u ootmoedelijc voor onse vrouwe
Soect doch remedie in eenighen wouwe;
op dat dit arme bier wat verfrayen magh.
De brouwers gaen soo deerlijck in de rouwe;
Zy klaghen en kermen den gantschen dagh,
Ende alle drincke-broeders maken sulcken gheklagh
Een steenen hart sout moeten erbarmen
Omdat men dit bier noyt nareder en sagh
Ghy, biermakers, tis in uwer macht, wildy beschermen,
Verhoort het ghebedt van uwen armen
Ten is anders niet mogelijc dattet mach verfrayen
Doet het met wat meer **hoppe** en mout verwarmen
Want het arme bier heeft het water gheladen

We voegen bij dit voorgaande gedicht nog het laatste deel van '**Vanden abt van Amfra, heer tot Kannenburgh**', een parodie op het afleggen van geloften om in een klooster te gaan. De dronkaard die lid wil worden van deze 'kloosterorde' dient zich aan al de statuten te houden en dit zal tot het volgende leiden:

...

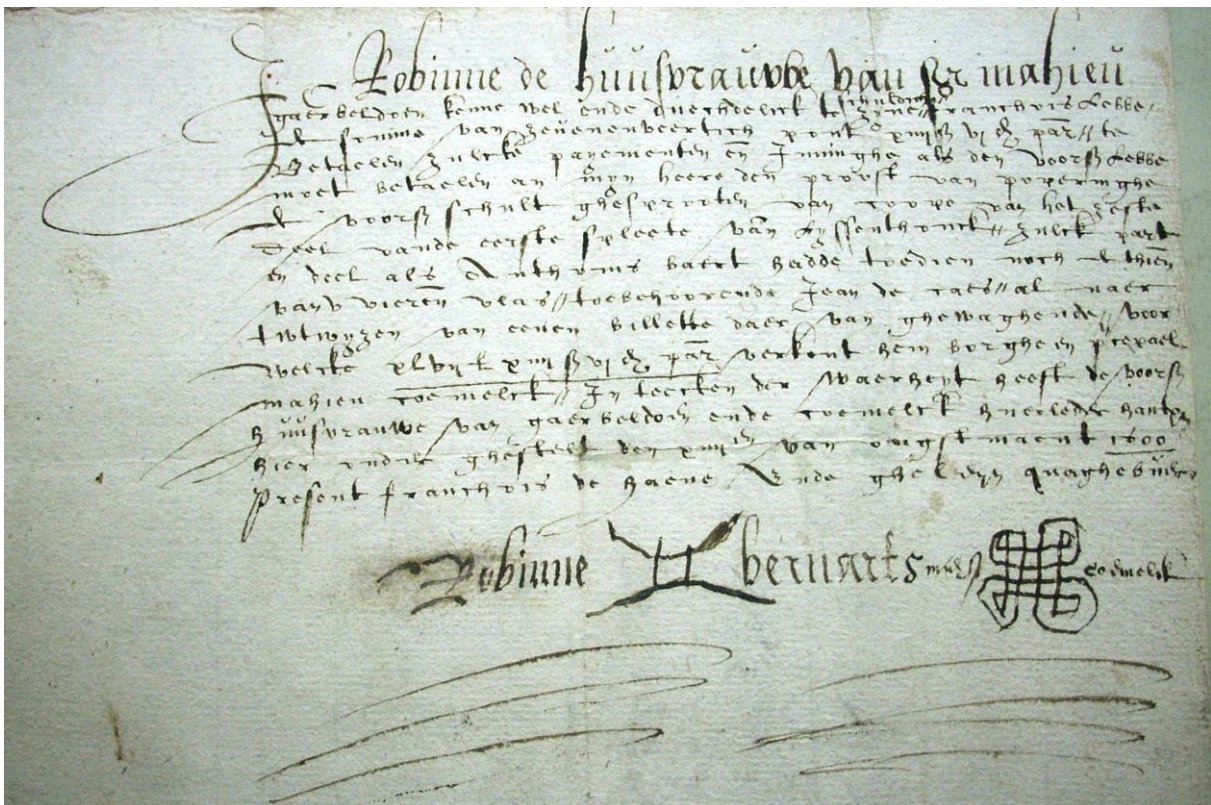
In onser cappellen staet dit beschreven
By den abt van Amfra verheven!
Voor wien dat bevend alle biertonnen ziet
Ter tijt als men een smacht op de rooster briedt
Hier hebben gheweest by ende overs
Poffers, blasers, ende kante klover
Biersacx, smeerlacx, ende t'heel gheprol
Goutsche kuyte, hoppe ende knol
Ende ander die ick niet noemen en wil
Beschijt u broeck ende zwijgt al stil
Beseghelt den brief met gheel was hout nemmermeer ghelt in uwen tas
Onderteyckent met onsen hant teycken
U bedde dat moet ghy wel beseycken
Duysent vijf hondert int jaer ons heeren

Alle u ghelt moet ghy verteeren
Ende wort ghy dan van t'volck verschoven
Int huysken met dat kruysken*, verteert dan u proven

*Het huysken met dat kruysken zal wel het armentehuis of het hospitaal zijn of hoe de dronkaards tot de armoede vervallen!

14 augustus 1600 – Tiende op de Lyssenthoek – Los blad in register 246

Ic **Robinne** de huusvrauwe van **Pieter Mahieu Gaerboldoen** –
kenne wel ende dueghdelick schuldigh te zyne **Franchois Lebbe**
de somme van zevenenveertich pont xiiij schele vj denieres paris is te betaelen zulck
paymenten ende inninghe als den voorschreven Lebbe moet betaelen an mijn heere den
proost van Poperynghe –
de voorseide schult ghesproten van coope van het zeste deel vande eerste spleete van de
Lyssenthouck - zulck part en deel als **Anthonis Baert** hadde toedien noch de thiende van v
vierendeel was – toebehoorende **Joan de Caes** –
al naer vtutwyzen van eenen billette daer van ghewaghende –
voor welcke xlvij pond xiiij schele vj deniers paris is verkent hem borghe ende principael
Mahieu Coemelck
In teecken der waerheyt heeft de voorseide huusvrauwe van Gaerboldoen ende Coemelck
huerlieden hanteecken hier onder ghestelt **den xiiijsde van ougstmaent 1600**
Present Franchois de Haene ende Gheleyn Quaghebuer
Robinnen Bernarts
Mahieu Coemelck

11 september 1600 – Verkoop van een hommelfhof op de Couter – Halmen

Jan Vandegoosteene

heeft ghecocht jeghens **Ghelein vande Clyte** –
als procureur over **Jan Vanderprebout** zijne schoonzoone,
blyckende by procuratie speciale ende irrevocable ghepasseert voor voocht ende schepenen
der stede van Yperen,
hezeghelt met den zeghel van weghe den voornoemde stede,
vuthanghende met dobbelen sterte in groenen wassche, gheteekent Codt
Een half ghemet ofte daer ontrent hommelhof ligghende op den **couter** deser stede –
van noorden het straetken, - van zuuden den heere , - van oosten de dreve langhs het lant van
Michiel Voet,
ghelast met coutererente als van ouden tijden den heer tjaers ende inde lanschult,
voorts zuver goetd ende de verlopen van dien te betaelen bij den vercooper
Omme de somme van xxvij pond v schelle grooten vlaemsch,
tvoorzeyde te betaelen vijf ponden grooten te kersmesse eerstcommende
ende vorts van jaere te jaere,
naer elcken ghefallen kerstdagh tvanghelycken vyf ponden parisis tot de volle betaelinghe –
v schele te godtspenninck,
vj schele parisis te lyfcoope, te mynken op het eerste jaer,
al ten laste van blijver –
ghehalmt over erfve op den xj september 1600
Dies blijft het tzelve lant verbonden inde handen van de vercooper tot de vulle betalynghe
van de voorschreven somme.

23 September 1600 – De familie van Pottelsberghe in de Lyssenthoek - SAP 395 - Renten

Joncvrauwe **Francoise Tossele** - wettelick ghezelnde van **joncker Jan van Pottelsberghe** -
schiltcnappe - heer van Gavere - etc. –
hebbende macht ende moghenthede by procuratie speciale - haer ghegheven byde
voornoemde joncker Jan - haeren man - omme alle haerlieden goedynghen zoo wel meuble
als immeuble te moghen ontfanghen ende administreten - metgaders te belasten ende
oppignoreren voor haerlieden respectieve renten ende schulden ghemaect ende te maeken -
omme te dien fyne te compareren voor de jugen ende wethouderen danaff de zelve
ghedynghen ghehouden zyn - naer tbewys vande voorseide letteren van procuratie ghepasseert
voor burgmeesters, schepenen ende raed der stad van Brussele –
opden xijde dach van december xvj vierentneghentigh –
ghezeghelt met een zeghele van groenen wasse vuthanghende in dobbelen steerte ende
parquemine ende onderteeckent D. Opbrouck - secretaris aldaer –
de zelve letteren van procuratie te passeren voor desen ghelesen ende danaff copie
authentycque ten desen annex –
heeft verkent ende beleden zoo zy comparante verkent ende belydt by desen-
vut crachte van de voorseide letteren van procuratien –
schuldich te zyne an Jan vander Haghe - procureur inden raedt van Vlaenderen als
transport hebbende van **joncker Cornelis Winckelmans** –
eene erfvelicke rente van vier pnden grooten tsjaers losrente -den penninck xvj –
danaff teerde jaer vallende verschynen sal te baefmesse erstcommende 1600 - ende alsoo
voorts van jaere te jaere vallende ende erfvelick ten ghelycke daeghe emmers totter lossynghe
van desen –
diens sal moghen doen ten vyer verschyden stonden ende telcken reyse met xvj ponden
vlaemsch - te redemptie van xx schele parisis tallen tyden alst de voornoemde comparant

haeren voornoemde man – haerlieden hoirs ende naercommers believe sal - welcke
 voorseide rente de voornoemde comparante, vut crachte vande voorseide procuratie tot
 voldoeninghe vande conditien by myne heeren vande Raede in Vlaenderen
 ghegheven int jaer xvc vyff en tneghentich - bezet ende gherealiseert heeft op het vierde van
 een haerlieden pachtgoedt - ligghende **onder de jurisdictie van Poperinghe inden**
Lyssenthouck - erfve ende catheilen - groene ende drooghe -
 groot int gheheel **xxij ghemeten ende drie linnen** - in pachte gehouden by **Abraham**
Wemeaulx – of *Remeaulx* - ende int gheheele alleenelick belast voor desen met twee ponden
 grooten tsjaers erfvelicke losrente ende van oudts daervute ghegaen hebbende -
 danaff de andere drie deelen competeren de voornoemde joncker Jan - ghemeene heeft met
 joncker Charles van Pottelberghe - metgaders Joncker Bachaert Vutehove in huwelick
 hebbende joncvrouwe Catheryne van Pottelsberghe - zyne broeders ende zustes -
 van welken gheheelen pachtgoedt ende landen de particuliere partijen met de situatien van dien
 hiernaer gheexpresseert vinden-
 eerst tvierendeel van twee ghemeten hofstede - van zuuden ende westen de naervolghende
 landen - **van noorden opde Bethunestraete** ende van oosten tlandt van Bouldwyn
 Oudegerste
 Item tiijde van tij ghemeten en half preter xxv roeddn in een bilck - de noortzyde ter
 voornoemde Bethunestraete - toosthende de voroseide hofstede en van zuuden de
 naervolghende landen ende twesthende **de Dasdreve** -
 Item tiijde van twee ghemeten xxv roen gherslandt - tnoordthende de voorseide hofstede -
 van oosten ende westen de naervolghende landen ende van zuden tlandt vande kinderen van
 Franchois Zelferen -
 Item tiijde van ij ghemeten xxx roen gherslant - streckende metten westhende op tvoorseide
 landt - de **noordtzyde de Bethunewech** - toosthende tlandt van joncker Marten Bultheel ende
 van tnaervolghende landt
 Item tiijde vn drie ghemeten xxxv roeden gherslandt - de noordtzyde de voorseide ij ghemeten
 xxx roen - de zuustzyde tlandt van Bouldwyn Oudegherste - ende twesthende de voornoemde
 twee ghemten preter xl roen meersch - streckende metten zuudhende opden voorseide
 Bethunewech - de westzyde Bouldwyn Oudegherste - tnoordhende de voorseide
 Bethunestraete ende d'oostzyde tlandt van myne heere van Sint Bertins
 Item tiijde van onderhalf ghemet xxix roeden zaylandts streckende metten zudthende op
 tlandt van Colaerd de Keysere - de westzyde joncker Charles Clays - tnoordhende van Sinte
 Anna Ghilde van onse vrouwe binnen de voorseide stede van Poperinghe ende d'oostzyde
 tlandt van Bouldwyn Oudegherste -
 Item tiijde van vier linnen xv roen saeylandt streckende metten noorthende opde voorseide
 hofstede - metten zuudthende op de voorseide Bethunewech - doostzyde tvoorseide landt ende
 de westzyde tlandt van Willem van Nuefville -
 Item tiijde van vier linnen saeylandt streckende metten noordthende opde voorseide
 Bethunewech of tvoorseide landt - doostzyde de Brabantdreve - tzuudthende Gheleyn de
 Brune ende de westzyde Jan de Brune ende Gillis de Roode
 Item noch tvierde van vyff vierendeel preter x roen zaylandt - streckende metten noordthende
 op den voorseide becke -
 Item twee gemeten en half preter xxv roen - doostzyde Willem van Noeufville - van zuuden
 de weduwe van Jacob de Berch ende de westzyde de Dasdreve -
 Item tiijde van drie ghemeten in twee sticken - streckende metten zuudthende op tlandt vande
 aeldynghen van Octavius de Clercq - de westzyde Franchois Lebbe - tnoorthende opde
 voorseide Bethunestraete - ende d'oostzyde de Dasdreve -
 Item tvierde van een ghemet xiiij roen zaylandt - tzuudhende de voorseide aeldynghen van
 Octaviaen de Clerck - de westzyde Gheleyn Quaghebuer - ende andere - tnoordhende opde

voorseide Betyhunestraete - ende d'oostzyde tlandt van Franchois Lebbe - dat hy cochte
 jeghens d'aeldynghen van Gilis de Berch -
 Item tijde van drie ghemeten j vierendeel xv roeden zaylandts in drie sticken al an andere -
 streckende metten oosthende opde voorseide Dasdreve - de zuudtzyde meester Willem Bubbe
 ende twesthende ende noordzyde tlandt vande voorseide weduwe Jacob de Berch -
 Item tijde van twee ghemeten zeven roeden zaylandts tusschen twee dreven - streckende metter
 zuudthende opde voorseide Bethunestraete - de westzyde de voornoemde weduwe Jacob de
 Berch - tnoordhende inde beke ende d'oostzyde joncker Maerten Bulteel -
 Item vierde van een ghemet zaeylandt streckende metten zuudthende op de voorseide straete
 - doostzyde ende westzyde de weduwe Jacob de Berch - ende tnoorthende inde voorseide
 beke -
 Item tijde van twee ghemeten drie vierendeel zaylandt - gheen thuere gheende - ? - met een
 meersch ten noordhende ligghende inden Schoudemonthouck - streckende metten
 zuudthende inde beke - tnoorthende ende oostzyde de landen van Gillis de Roo - de westzyde
 den disch van Sint Bertins - de voorseide weduwe de Berch ende andere –
 welke voorschreven partijen van lande **Gheleyn Quaghebuer landtmeter ende Willem
 vande Maerle** - erfachtich landsman - beede naerghebuer tvoorseide pachtgoede -
 ghepresen hebben totter kennisse - ter somme van achthien ponden grooten vlaemsch ider
 ghemet emt alle de huuynghe – opgaende ende draeghende boomen ende alle andere catheilen
 daerop staende - gheene ghesondert -
 voorts men heeft de voornoemde comparante daerinne verbonden ende verbindt midts desen -
 een halff ghemet preter xxv roeden meerschlandt ghelegghen inden Schoudemonthocuk onder
 de jurisdictie der voorseide stede van Poperinghe in twee parseelkens den voornoemde
 joncker Jan van Pottelsberhe - haerlieden man ende haere comparane alleenelick
 toebehoorende
 - van oosten de voornoemde weduwe van Jacob de Berch - van zuuden ende noorden myne
 heere den abt ende religieusen van Sint Bertins in Sint Omaers ende van westen de
 voornoemde joncheer Chales Clays –
 zuuver goet ende onbelast ende de zelve laetste partie byde voornoemde mannen ghepresen
 ter somme van xiiij pond grooten vlaemsch –
 omme by aldien de voornoemde Jan vander Haghe zyne hoirs ende naercommers eenich
 ghebreck hadden vande betaelinghe van de voorseide rente al tzelve by hemlieden te verhaelen
 ande voornoemde vierde ende allerdeerste partijen van ghoede metgaders ander gheheel laetste
 partie van merschlande naer de coustume de voornoemde stede ende tot breeder
 verzeckerthede heeft de voornoemde jonckvrouwe Franchoise comparante daerinne verbonden
 - zoo zy verbvint by desen - haeren persoon ende de ghone vande voornoemde joncker Jan
 haeren man - metghaders alle haerlieden respective ghoedynghen - meuble ene immeuble -
 present ende toecomemnde -
 actum den xxij septembris 1600
 ter presentie ende vonnesse van A. Winnebroodt burgmeester - Guillaume de Vos - Jacob
 Roelens - Clays vander Doene nde Christaien Mannen schepenen -
 de letteren van constituie van dese jaere zyn ghedpeschiert ende vut ghegheven onder den
 zeghel van zaeken der voornoemde stede

24 oktober 1600 – Een bayden hengst gekocht – SAP 395 – Renten
--

Laurens de Mannere kent dueghdelyck schuldich tzyne **Steven vande Kerckhove** -
 medecomparant –
 de somme van xiiij ponden grooten van coope ende leverynghe van een bayden hincxt –

te betaelen by tij paymenten in conformiteyt van obligatie danaff wezende ende onder ten medecomparant rustende daerinne verbindende tzelve peerd - omme executie
Actum den xxiiij octobris 1600 -
Present Winnebrood burghmeester ende Schotter - schepen

27 november 1600 – Levering van twee osskalveren – SAP 395 – Renten

Pieter Rotse kent schuldich tzyne **Jan de Longare** –
de somme van xxij ponden parisis van coope ende leveringhe van twee osskalvers -
te vuten van ouste 1601 –
daerinne verbindende de tarwe bezayt op een ghemet landts inde Eeckhouck dar hy debiteur also woonende es -
wannaff d'ervve toebehoort Jacques van Reninghe - omme executie -
Actum den xxvij november 1600 - present Clays Babelaere vervanghene A. Winnebrood

29 november 1600 – Jan Beyens ontvanger van de grondrenten van de heere – SAP 395 – Renten

Willem vander Muelene kent ende constitueert hem borghe over **Gheleyn Quaghebuer jeghens meester Jan Beyens** als ontfanger vande grondrenten van mijn eerweerde heere van Sint Bertins - temporel deser stede –
metgaders jegens **Jan de Blonde** duerwaerder - extraordinaire vande grooten raede van haerer hoogheden -
gheexquiteert hebbende de voornoemde **Gheleyn Quaghebuer** omme de betaelinghe van ijc iiijxx viij pnd xvj schele iij deniers parisis die de voornoemde ontfanger pretendeert ten laste

vande zelven Ghelyen Quaghebeuer dit tot volcomminghe vander redommancie van myne
heeren vande rede in vlaenderen op de requeste vande voornoemde Gheleyn -
in daten vande ix deser maendt
Actum den xxix novembris 1600 -
Winnebrood ende Guillaume de Vos voorschepene

Veelderhande geneuchlijcke dichten, tafelspelen ende refereynen

De oude liederen die we deze maal meegeven komt uit het fantastische boekje dat als titel meekreeg: Veelderhande geneuchlijcke dichten, tafelspelen ende refereynen. De oudst bekende druk van dit boekje dateert uit 1600 en het gaat door als het lijfboek van de rechtgeaarde Arnoutsbroeder; dus voor iedereen die graag op café en aan den toog hangt. We beginnen met één van de aangehaalde 'citaten'

Een Jaer marckt, sonder dieven,
Een schoone Vrouwe sonder soete lieven,
Een groot vier sonder rooc,
Een aerdich Vrouken sonder dier coop,
Een schuyr vol Coorens sonder Muysen,
Een out wijfs Pels sonder Luysen,
Een quaet wijf sonder schelden,
Dese seven vint men selden.

En dan geven we hier 'de regel van de orde van Aernouts arme broederen'

Hier meught ghy lesen der broederen habijt
Diese draeght sal s'Winters zijn bevrijt,
Voor groote hitte, maer niet voor couwe,
Want sy dragen de ellen-boge deur de mouwe,
De heylighe Vader sinte Magher-sot,
Heeft doen verkondighen een Ghebodt,
Oft daer yemant wilde ontfaen,
Zijn Ordonnancie, ende wesen onderdaen,
Hy was van Gecx-huysen diese eerst insette,
Den Reghel vander knopen ende nette,
Ic wil u gaen vertellen de heylighe Oorden,
In onser sprake met duytsche woorden.
De eerste broeder die hy ontving
Ghewillichlijc inder Oorden ging,
Twas broder Aernout met grooten smart
Sulcken wet te houden viel hem hardt
Want hy leedt menighen droeven dach
Honger ende dorst, twas quaet gelach
Al dit hy om der Oorden wille leedt
Ick soud schier segghen met eenen Eedt
Dat hy in al zijn tijt van leven
Noyt vrolijcken dagh en heeft beseven
Want al zijn welvaren was deure,
Maer sinte Mager gaf hem de avontuere,
Dat hy een Heere ende Abt is gheworden,

Inder selven Rabauwen Oorden,
Hy gaf hem daer sulcken kracht,
Alsoo dat hy met zijn eyghen macht
Andere broeders oock mocht beraden,
Want Heer Magher ontfangtse in genaden,
Alsse willen draghen zijns Oordens habijt,
Hy dede totter Oorden groote vlijt,
Groote Privilegien hy hem gaf,
Alle dese Oorden is daer gecomen af,
Ende daer den Reghel altemael op steet,
Want den Abt was altijd bereedt,
Tot dat Privilegium t'welck is aldus,
Benedicite segt Dominus.
Lieve ghesellen wilt ghy u nu bekeere,
Ende de heyliche Oorden eeren,
Om der Rabauwen Reghel te ontfanen,
Soo moet ghy wijselijck daer nae staen,
En ghelooven dat in goeder trouwen,
Ghy met vreuchden somtijts in rouwen,
Ons heylighen Oorden wilt houden dan,
Al sydy iong, toont u als een man.
Oock sult ghy weten sonder vraghen,
Der Oordens habijt sult ghy moeten draghen,
Nae sinte Maghers Reghel ende Wet,
t' Welck is een geknoot hemde, ende een net,
Wy sullen v dit minlijck schincken,
Ghy moet v klederen eerst verdrincken,
t, Zy broec, wanbays, oft mantel net,
Ghy moet het al doen onbelet,
U hoedt, u coussen en schoenen jent
Moet ghy alhier laten present,
Voor den haghel dunne, licht voor de windt,
Moet ghy v bekleeden wel lieve kindt
Soo meught ghy metter Oorden paren,
In gheen saken en wilt sparen.
Ooc moet ghy lopen als een Narre,
Want onse Klooster staet seer verre,
Ende onse Dormijter seer hooch befaemt
Is verbrant hy was nerghens nae ghenaeamt,
Oock moet ghy al wat goet is haten
Al dat deught is wilt achter weghe laten,
Ghy moet aenveerden alle dwaesheyd
Ende spotten met alle wijsheyd,
Ghy sult oock alle schalckheyd stellen voort
Ende spreecken selden deuchdelijck woort,
Vloeckt sweert, ende weest lekker mede
Ondeughdelijck, traech tot allen stede,
Wanneer ghy comt in Heeren Hoven
Wilt dan eeren, ende oock loven,
Deghene die inde Keucken zijn

Soo meughdy krijghen vleesch, broot, en wijn,
 Eet, ende drinckt, bemint de kruyck, dan
 Voor uwen Godt verkiest uwen buyck, dan,
 Mette schotel inde handt, zijt niet confuys
 Laet de Keucken zijn u Gods-huys,
 Metten Prime zinght dan alleen
 Eens anders Jae, laet zijn u Neen,
 Tertie, None ende Deprofundis
 Laet varen: maer leest dat totten mondt is,
 Laet oock varen den Magnificat
 Ende vult daer voor uwen buyck wel sat,
 Pater noster, ende Credo t' uwer zeghen
 Sult ghy oock laten achter wegghen,
 Want sy en behooren inder Oorden niet
 Die sinte Magher te houden ghebiet,
 Laet sulcx al leesen Nonnen en Bagijnen
 Die onheylicher zijn dan zy schijnen,
 Maer sorght alleen tot uwen speele
 Hoe ghy meught vullen u keele,
 Nemmermeer en suldy werck bestaen
 Maer ghy moet v gheneren met ledich gaen.

We voegen bij dit voorgaande gedicht nog het laatste deel van '**Vanden abt van Amfra, heer tot Kannenburgh**', een parodie op het afleggen van geloften om in een klooster te gaan. De dronkaard die lid wil worden van deze 'kloosterorde' dient zich aan al de statuten te houden en dit zal tot het volgende leiden:

...
 In onser cappellen staet dit beschreven
 By den abt van Amfra verheven!
 Voor wien dat bevend alle biertonnen ziet
 Ter tijt als men een smacht op de rooster briedt
 Hier hebben gheweest by ende overs
 Poffers, blasers, ende kante klover
 Biersacx, smeerlacx, ende t'heel gheprol
 Goutsche kuyte, hoppe ende knol
 Ende ander die ick niet noemen en wil
 Beschijt u broeck ende zwijgt al stil
 Beseghelt den brief met gheel was hout nemmermeer ghelt in uwen tas
 Onderteyckent met onsen hant teycken
 U bedde dat moet ghy wel beseycken
 Duysent vijf hondert int jaer ons heeren
 Alle u ghelt moet ghy verteeren
 Ende wort ghy dan van t'volck verschoven
 Int huysken met dat kruysken*, verteert dan u proven

*Het huysken met dat kruysken zal wel het armentehuis of het hospitaal zijn of hoe de dronkaards tot de armoede vervallen!

De glorie van de Nederlanden

Uyt de Chronycke van Vlaenderen door N.D. en F.R. – Gedruckt tot Brugghe by Andreas Nydts – stadsdrucker in de Breydelstraat in den H. Geest – 't jaer 1736

Sedert de Goddienstberoerten was veel volk uyt de Nederlanden geblugt, goederen en Vaderlandt veraltnede, soo om de vrye oeffening van hune roomsche ofte protestantsche religie, als om elders rust te genieten en geen aenschouwers te moeten syn van zoo veel bloedstroting en odnerbank der Nederlanden.

De vruchten van hunne vlugt was het menigvuldig handtwerk door hun aengesteld in andere rijcken “en landen.

Duytschlandt, Vranckrijk en Engelandt verleenden hun vrije oefening van alles en daerbygherust wooning. Hunne kinders wierden naer Spanje, Italiën, Hongariën en Turckyen gesonden, de welke alom seer genegen synde tot nieuwe kosnten en bezigheden, als zynde uyt de natuur doornuftig en tot arbeyt geboren, alle konsten en wetenschappen, die eertyds aen de Nederlanden alleen eigen waeren, aldaer hebben geplegen, verbeterd en tot den trap vanvolmaektheyd gebrogt, waardoor sy alom boven de vrije plaetsen, wooningen, ook meniguldige vooregten hebben verkregen, komende in soo groot agtingh, dat sy hun vaderlandt lichtelijck hebben vergeten. Hier door heeft Engelandt gedeelt het maeken en weven van alle soorten van stoffen, bayen en laekens; Italien en Vranckrijk, de kosnte van tapytmaecken en elders andere wetenschappen gheërft, die tot daer toe by hun noyt gesien waeren.

Dit is ook de oorsaeck dat deze Nedelanders bynaer in alle rijcken standt nemende, steden en gehugten hebben verkegen ofte gebouwt, ghelijc ons nog getuygen Franquendale in de Plats, het Nieuw Hanow, int 't graefschap van dien naem en ander steden in Yrlandt en Engelandt waer nog de Nederduitsche tael in swang is.

Het beleg van Oostende

https://books.google.be/books?id=Qnc1OWH2taMC&pg=PA118&dq=westquartier+1613&hl=nl&sa=X&ved=2ahUKEwiWm6_T17zyAhXv_7sIHSltCUgQ6AEwBHoECAMQAg#v=onepage&q=westquartier%201613&f=false

